

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 16. DECEMBER 1983

ŠTEV. 50 (2153)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

ODGOVOR NA IZJAVE KANCLERJA SINOWATZA:

Tudi manjšinske pravice so človekove pravice

Pred dnevi je minilo petintrideset let, odkar so Združeni narodi razglasili Splošno deklaracijo o človekovih pravicah in 10. decembra smo po vsem svetu že petintrideset let obhajali Dan človekovih pravic.

Državniki so to priložnost izkoristili predvsem za to, da so skušali pred javnostjo zagovarjati svojo lastno politiko. Tako je na primer tudi ameriški predsednik Reagan le drugim državam in še posebej Sovjetski zvezi očital, da kršijo človekove pravice, pri tem pa povsem „pozabil“ pogledati pred lastna vrata, kjer bi moral videti, kako „enakopravni“ so v Ameriki Črnci in v kakšni človeka nevredni bedi živi dvajset milijonov brezposelnih Američanov.

Avstrijski kancler Sinowatz je ob Dnevu človekovih pravic poudaril, da je najboljša podlaga za politiko miru dosledno spoštovanje človekovih pravic. S to njegovo ugotovitvijo se popolnoma strinjamo in podpiramo tako politiko. Toda že v naslednjem stavku svoje izjave je zagrešil Sinowatz podobno napako kot Reagan: dejal je namreč, da je Avstrija ena od redkih držav, kjer so človekove pravice neomejeno zagotovljene in da to Avstrijo moralno opravičuje, da opozarja, kje in kdaj so kršene človekove pravice.

Novi kancler je torej kratkoma „prezrl“, da so pomemben sestavni del človekovih pravic tudi narodnostne in posebej manjšinske pravice. Pozabil je, da ima republika Avstrija še velik dolg do manjšin, ki živijo v njenih mejah; pozabil je, da leži na Dunaju desetine skrbno in vestno napisanih vlog v

zvezi s členom 7 avstrijske državne pogodbe, na katere še ni odgovoril. Pozabil ali zamolčal pa je tudi dejstvo, da je osnovna človekova pravica pač pravica do izražanja v lastnem materinem jeziku, kajti sicer ob sedanjem stanju eklatantnega kratenja jezikovne enakopravnosti manjšin v predšolski in šolski izobrazbi ter v javnem življenju ne bi mogel govoriti o doslednem in neomejenem spoštovanju človekovih pravic v naši državi.

Zato moremo v takih izjavah videti le poskus zavajanja domače in mednarodne javnosti, saj vsak kolikor toliko razgledan novinar v Avstriji in drugod dobro ve, da na-

ša država manjšinskega vprašanja še ni rešila.

Pa je kanclerja popravil pisatelj Peter Handke (ki je v torek prejel kulturno nagrado dežele Koroške ne nazadnje tudi za skrb, ki jo posveča slovenski narodni skupnosti), ko je v pogovoru s Horstom Ogrisom ugotovil, da je slovenščina na Koroškem ogrožena in da koroškim Slovincem poskušajo odvzeti njihov jezik.

Spoštovani gospod kancler, verjemite mi, da nobeni avstrijski vladi ni in ne bo uspelo preprečiti, da avstrijska in mednarodna javnost ne bi zvedela za kršenje človekovih pravic v Avstriji. Mi — in tukaj mislim obe osrednji organizaciji koroških Slovincov — smo se v zadnjih letih trudili, da bi izdelali in posredovali vladi čim več konkretnih predlogov za postopno izvajanje člena 7. Vendar na Dunaju na to politiko ni bilo konkretnega odziva, se pravi, da je ta politika za slovensko narodno skupnost nezadovoljliva.

Zato stojimo danes pred odločilnim vprašanjem, ali bomo v doglednem času zabeležili konkretne pozitivne rezultate, npr. glede dvojezičnih otroških vrtcev, trgovske akademije, radia in televizije, ali pa bomo prisiljeni spremeniti politiko odnosa do vlade. Zveza slovenskih organizacij se priznava k politiki enakopravnega dialoga. Toda ta politika mora dati konkretne rezultate. Ravno zaradi tega, ker doslej teh rezultatov ni bilo, v vrstah slovenske narodne skupnosti vsekakor narašča število tistih, ki od vodstva zahtevajo bolj odločno politiko.

dipl. inž. Feliks Wieser
predsednik ZSO

Združeni narodi in človekove pravice

Petintrideseto obletnico sprejetja svetovne deklaracije o človekovih pravicah so slovesno proslavili tudi na sedežu Združenih narodov v New Yorku. Poudarili so, da je s to deklaracijo mednarodna skupnost prvič v zgodovini prevzela odgovornost za zaščito in razvoj človekovih pravic na svetu ter si to zastavila za svojo stalno nalogo.

Na slovesnem zasedanju glavne skupščine OZN je govoril generalni sekretar Perez de Cuellar. Opozoril je na velik prepad med zakonom in prakso, ki zija pri uresničevanju človekovih pravic. Pozval je vse države, da v tem smislu storijo vse za razvoj političnih, gospodarskih, socialnih in kulturnih pravic vsakega človeka.

Kulturna nagrada Handkeju pospeševalna nagrada Maji Haderlap

Prejemnik letošnje deželne kulturne nagrade je priznani pisatelj in dramatik Peter Handke, doma s Koroške, ki se je proslavil tudi s prevajanjem Lipuša in Januša v nemščino. Maja Haderlap, urednica Mladja, pa je prejela za dosedanje delo pospeševalno nagrado za literaturo, saj — po uradni utemeljitvi — šteje med najpomembnejše slovensko pisoe pesniške talente na Koroškem. O podelitvi nagrad obširneje poročamo na 3. strani.

Prvi začasni rezultati ljudskega štetja 1981

Te dni so postali znani prvi, začasni podatki o ljudskem štetju leta 1981, v kolikor se nanašajo na Koroško in na razdelitev po tako imenovanem občevelnem jeziku. Po teh podatkih je število oseb, ki so pri popisu kot občevelni jezik navedle slovenščino (ali samo ali v kombinaciji z drugim jezikom), znašalo na celotni Koroški 14.692; pri popisu 1971 je bilo takih oseb še 17.934, tako da je njihov delež na celotnem številu prebivalstva nazadovol od 3,4 na 2,7 %. V posameznih okrajih je razvoj naslednji: Smohor pri zadnjem popisu 51 oseb oz. 0,3 % (l. 1971 88 oseb oz. 0,4 %), Beljak 2075 ali 3,4 % (2895 ali 4,8 odst.), Celovec 3634 ali 7,3 % (4575 ali 9,9 %), Velikovec 7512 ali 17,4 % (8525 ali 20 %). V mestu Celovec je število nazadovol od 1274 oseb ali 1,5 % na 1067 oseb ali 1,2 % ter v mestu Beljak od 211 oseb in 0,4 % na 118 oseb in 0,2 %, v ostalih okrajih pa so številke seveda povsem nepomembne. Močno nazadovanje je zabeležila tudi kategorija „windisch“, kjer je število v deželnem merilu pad-

lo od 3972 oseb in 0,8 % na 2343 oseb in 0,4 %.

Čeprav številke ne dajo nobene veljavne izpovedi o narodni pripadnosti in torej nimajo nobene vrednosti kot podlaga za kakršnokoli reševanje manjšinskih vprašanj, vendar izstavlja Avstriji spričevalo o njeni demokratični zrelosti in o njenem odnosu do manjšin. To spričevalo pa je — in tega ni mogoče dovolj poudariti — naravnost porazno in potrjuje samo pravilnost stališč, ki jih glede avstrijskih popisov zastopajo ne samo manjšine, marveč tudi priznani avstrijski strokovnjaki in znanstveniki: da je oblika izvedbe ljudskih štetij protustavna in v skrajni meri protimanjšinska, tako da se v tej zvezi upravičeno govori o „statističnem genocidu“.

Zaradi slabih in najslabših izkušenj s temi popisi koroški Slovenci tudi nikdar nismo priznali njihove veljavnosti in vrednosti ter smo jih in jih bomo dosledno odklanjali kot merilo za ugotavljanje številčne moči naše narodne skupnosti. Vse to seveda velja tudi za popis 1981.

STRINJAMO SE Z DEŽELNIM GLAVARJEM WAGNERJEM:

Ohranitev slovenske narodne skupnosti je obveznost celotnega prebivalstva dežele

Ohranitev slovenske narodne skupnosti na Koroškem je obveznost celotnega prebivalstva dežele, je dejal deželni glavar Wagner v pogovoru, ki ga je imel v torek zvečer pri Koroški dijaški zvezi. S tem njegovim stališčem se popolnoma strinjamo, kakor tudi pozdravljamo še nadaljnje njegove izjave, ki jih je podal v omenjeni diskusiji.

Predvsem pozdravljamo jasne in nedvoumne besede, ki jih je deželni glavar povedal glede prizadevanja nemško-nacionalnih krogov, da bi likvidirali še zadnje ostanke dvojezičnega pouka na Koroškem. Dejaj je namreč, da sta vzgoja in uspeh sedanjega pouka na dvojezičnih šolah popolnoma v redu in da zato ni nobene potrebe po spremembi manjšinskega šolskega zakona. In še posebno resno je v tej zadevi svaril pred tako imenovanimi središčnimi šolami za Slovence, ker bi taka ureditev pomenila „geto-šole“ ter bi odnose med obema narodoma v deželi le še zaostrela.

Veseli nas, da je vodilni predsednik najmočnejše stranke v deželi zavzel tako jasno stališče, ker to upravičuje upanje, da bo njegova stranka to stališče dosledno zastopala tudi v dejanjih — tedaj, ko bo šlo za dejansko zavrnitev zahtev nemških nacionalistov po nadaljnjem poslabšanju razmer v manjšinskem šolstvu. V tem našem upanju in pričakovanju nas ne nazadnje utrjuje tudi Wagnerjeva izjava, da je proti temu, da bi narodnostno vprašanje postalo predmet volilnega boja.

Tukaj se z deželnim glavarjem brez dvoma strinjamo, nikakor pa ne moremo razumeti in sprejeti njegovega stališča, ki ga je zastopal v zvezi z rezultati ljudskega štetja iz leta 1981, po katerih je število tistih, ki so kot občevelni jezik navedli slovenščino, v zadnjem desetletju nazadovol od okroglo 17.000 na okroglo 14.000 oseb.

Vzrokov ni iskati v naraščajočem „asimilacijskem pritisku“, marveč — kot je dejal Wagner v pogovoru s svojim strankarskim glasilom KTZ — je Slovence „prestrašil“ „radikalni jezik“ posameznih slovenskih funkcionarjev(!).

Krivi smo torej Slovenci sami in še posebej naši voditelji, ki so menda preveč „bojeviti“, ko zahtevajo dosledno izpolnitev manjšinsko-zaščitnih določil državne pogodbe in drugih mednarodnih dokumentov. Vendar je takšna „logika“ le preveč nerealna, da bi ji kdo verjel. Tudi Wagner bi se lahko poskusil preriniti do spoznanja, da je marsikdo resigniral, ker boj za manjšinske pravice traja že predolgo, ne da bi prinesel zaželenih uspehov. Ali: da so mnogi podlegli vplivom na Koroškem vladajočega ozračja, ki je Slovincem že skozi deset- in stoletja vse prej kot naklonjeno. In predvsem: da so v Avstriji že v vsej njeni zgodovini prav ljudska štetja bila zlorabljeni kot eno izmed sredstev protimanjšinske politike.

Z Wagnerjem se strinjamo, da številčno nazadovanje manjšin zaznamujejo tudi drugod. Toda bistvena razlika je v reagiranju na take pojave. Drugod namreč problema ne rešujejo s tem, da udarijo po manjšini in njenemu vodstvu, marveč razvoj temeljito proučijo in raziščejo vzroke, predvsem pa poskusijo najti pozitivne rešitve. In to v enakopravnem sodelovanju med večinskimi narodom in manjšino, v ustvarjanju dvojezičnega ozračja, ki je glavni pogoj za resnično enakopravnost.

Nekaj podobnega bi pričakovali tudi na Koroškem — v smislu uvodoma navedene Wagnerjeve izjave, da je ohranitev slovenske narodne skupnosti obveznost celotnega prebivalstva dežele.

Socialistična mladina proti geto-šolam

Socialistična mladina Koroške, mladinska organizacija SPÖ, se je nedvoumno izjavila proti osnovanju središčnih šol za Slovence, kot jih zahtevata KHD in FPÖ. Take šole bi bile v resnici geto-šole ter bi pomenile diskriminacijo koroških Slovincov, je v tej zvezi poudaril predsednik koroške SJ Peter Kaiser.

Pri tem Kaiser opozarja, da že sedanja šolska ureditev na južnem Koroškem pomeni poslabšanje napram prvotni ureditvi leta 1945, ki je v duhu načela sporazumevanja in enakopravnosti do 3. šolske stopnje določala obvezen pouk slovenščine. Socialistična mladina se zavzema za pravice koroških Slovincov v smislu državne pogodbe ter odklanja središčne šole, kot jih zahtevata KHD in FPÖ, ker pomenijo diskriminacijo, je rečeno v izjavi koroške SJ.

PREBERITE

na strani

- 2 Brezposelnost mladine čedalje resnejši problem
- 2 Kaj se dogaja v socialistični stranki?
- 2 Radijske oddaje za gradiščanske Madžare
- 3 „Žalik pesmi“ Maje Haderlap
- 4 Slovo od Gašperja Ogris-Martiča
- 5 Srečanje slovenskih lovcev
- 7 Mirovno gibanje in Jugoslavija
- 8 SAK ima novo vodstvo

Brezposelnost mladine

postaja čedalje resnejši problem

Vprašanje, o katerem še pred nedavnim skoraj sploh ni bilo govora, se v zadnjem času spreminja v čedalje resnejši problem: naraščanje brezposelnosti med mladino. Brezposelnost je že sama na sebi in v vsakem primeru pojav, ki resno in dostikrat tudi že tragično zadene ne samo neposredno prizadetega, marveč celotno družbo; brezposelnost mladine, kakor se sedaj začena razširjati, pa lahko postane tudi prava katastrofa.

Tako je tudi razumljivo, da je v zadnjem času vedno spet govora o tem pojavu. Skoraj vsak dan zno-va je slišati glasove, ki opozarjajo na nevarni razvoj, svarijo pred posledicami ter zahtevajo ustrezno ukrepanje. In to povsem upravičeno, kajti podatki so že dovolj vznemirljivi: Konec novembra je bilo v Avstriji že skoraj 43.000 mladih ljudi med 19. in 25. letom starosti brez zaposlitve. Posebno hudo pa je v tem oziru prizadeta Koroška, kjer je bilo ob koncu novembra od skupno 15.800 brezposelnih kar blizu 5700 mladih brez dela, tako da je delež brezposelnosti med mladino dosegel že 36 odstotkov, kar je daleč nad avstrijskim povprečjem, ki je ob istem času znašalo 31 odstotkov.

V luči teh podatkov se povsem razblini idila, ki jo o naši deželi tako radi slikajo posamezni vodilni politiki. In tudi v zavesti, da se bo spet kateri izmed njih čutil zaradi tega osebno užaljenega, je treba nedvoumno poudariti, da se resnične razmere daleč razlikujejo od takega slikanja idiličnih razmer: Koroška ne zavzema „vodilnega“ položaja med avstrijskimi deželami le po odstotku celotne brezposelnosti, marveč še prav posebno — kar je toliko bolj resno in tragično — po odstotku brezposelnosti med mladino! Najboljše potrdilo, da tukaj ne gre za obrekljive trditve, marveč za stvarne podatke, je dejstvo, da je socialni minister Dallinger v okviru predvidenih ukrepov za ublažitev brezposelnosti med mla-

dino napovedal še posebne regionalne ukrepe za Koroško in Štajersko, torej za deželi, kjer je odstotek mladih med brezposelnimi najvišji.

Ukrepov za podpore brezposelnim, predvsem pa za pomoč podjetjem pri zavarovanju obstoječih in pri ustvarjanju novih delovnih mest je bilo že več. Tudi tako imenovani „sveženj ukrepov“ sedanje koalicijske vlade, ki prinaša zdaj skoraj dan za dnem nove podražitve, obsega na drugi strani različne oblike podpor in subvencij, ki naj bi pomagale zaježiti ali vsaj ublažiti nadaljnje naraščanje brezposelnosti. V tem okviru splošnih ukrepov pa bodo seveda potrebni še posebni napor, da bi predvsem za mladino ustvarili nove možnosti zaposlitve.

Tukaj so najrazličnejše možnosti in poti. Nekatere izmed njih so že začeli uveljavljati, žal večinoma brez zaželenega uspeha. Zdaj je minister Dallinger napovedal posebno podporo tistim podjetjem, ki bi zaposlili mlade delojemalce, in sicer v obliki polletnega prispevka v višini podpore za brezposelne, in to ob dveh pogojih: da bi zaposlitev trajala vsaj eno leto in da zaradi tega drugi delojemalec ne bi izgubil dela.

Kakšen bo dejanski uspeh take akcije, je še zelo vprašljivo. Tega se na pristojnih mestih dobro zavedajo, saj tudi že opozarjajo, da rešitev ni odvisna samo od podpore iz javnih sredstev, marveč mora svoj prispevek dati predvsem tudi gospodarstvo samo. Ravno v tej smeri pa izgledi niso ravno rožnati. Nasprotno, pogledati je treba samo oglase, s katerimi podjetja iščejo nove uslužbenke: od njih zahtevajo poleg šolske in strokovne izobrazbe tudi še najmanj nekaj let poklicne prakse. Toda kje naj mladi človek dobi to prakso, če nima dela? Torej je takšna podjetniška logika zelo kratkovidna, izravnana zgolj na sedanjost, brez vsake perspektive, saj se bodo podjetja ob takšnem zadržanju prej ali slej znašla pred dejstvom, ko ne bodo dobila nobenega praktično usposobljenega uslužbenca.

Govora je tudi o raznih drugih možnostih „boja“ proti brezposelnosti, med drugim o skrajšanju delovnega časa, o podaljšanju šolske obveznosti itd. Brez dvoma je tudi po tej poti mogoče omiliti brezposelnost, zagotoviti nova delovna mesta, poskrbeti zaposlitev zlasti

Koroška in Slovenija

o sodelovanju na tretjih trgih

Prejšnji teden je bilo v Ljubljani zasedanje mešane delovne skupine Slovenije in Koroške za sodelovanje na tretjih trgih. Delegacijo Koroške je na tem srečanju vodil namestnik deželnega glavarja Erwin Fröhbauer, delegacijo Slovenije pa Stojan Jakopič, sekretar Gospodarske zbornice Slovenije za ekonomske odnose s tujino.

Kakor je rečeno v poročilu republiškega komiteja za informiranje, sta obe strani ugotovili, da že obstajajo nekateri primeri tovrstnega sodelovanja Koroške in Slovenije. Konkretno je bil naveden primer kooperacijske pogodbe med Rudisom iz Trbovelj in podjetjem Ilbau iz Spittala ob Dravi, ki skupno gradita metalurško tovarno v Iraku. Z obeh strani so predlagali razširitev sodelovanja na tretjih trgih ter pri tem poudarili, da realne možnosti za sodelovanje na tretjih trgih obstajajo tudi na področju drobnega gospodarstva obeh dežel, predvsem pri končni obdelavi projektov.

Namestnika deželnega glavarja Fröhbauerja sta ob tej priložnosti sprejela tudi predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Janez Zemljarič in predsednik republiškega komiteja za mednarodno sodelovanje Jernej Jan. Pogovarjali so se o pripravah za zasedanje kontaktnega komiteja med Koroško in Slovenijo, ki je predvideno za 11. januar 1984 v Ljubljani. Obravnavali so pobude za nadaljnjo krepitev sodelovanja obeh dežel na področjih gospodarstva, zdravstva, znanosti in kulture. Govora pa je bilo tudi o položaju slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

mladih. Vse premalo pa je pri tem opaziti razmišljanja o takih ukrepih, ki bi bili verjetno še najbolj socialni. Na primer pri vprašanju upokojitve: če bi pri tistih delojemalcih, ki imajo že polno zavarovalno dobo, starostno mejo znižali za dve ali tri leta, bi lahko marsikatero delovno mesto predčasno „izpraznili“ za mladega človeka. Podoben učinek bi lahko dosegli, če bi bila zaposlitev možna le do določene starostne meje, se pravi, da bi bili z doseženo starostno mejo upokojeni tudi tisti, ki si še v visoki starosti domišljajo, da so nenadomestljivi, pri tem pa pozabljajo, da mladim ljudem zapirajo pot v delovni proces. Drugo tako vprašanje je dvojna zaposlitev: kjer ima eden od zakoncev nadpovprečno visok zaslužek, zaposlitev drugega zakonca gotovo ni nujno potrebna. Takih primerov pa je kar dovolj in to zlasti v krogih, ki sodijo med tako imenovano boljšo družbo. Socialno to ravno ni, zlasti ne v časih, kot so današnji, ko je toliko ljudi brez dela in zaslužka, ko je čedalje več mladih, ki jih ravno pomanjkanje zaposlitve neredko spelje na stranpota.

Vprašanje brezposelnosti mladine tudi v tej luči postaja čedalje resnejši problem za vso družbo — ne samo danes, marveč predvsem s pogledom na bodočnost. Torej bi se tudi reševanja morali lotiti z vso resnostjo, in to predvsem s socialno politiko, ki bi bila res socialna.

Radijske oddaje

za gradiščanske Madžare

Gradiščanski radio ali tako imenovani „panonski val“ bo z začetkom leta 1984 bistveno izboljšal oziroma razširil svoje sporede, ker se želi približati poslušalcem in poskrbeti za boljšo oskrbo svojih „odjemalcev“. Tako je napovedal deželni intendant Helmut Andics, ki obljublja tudi občutno razširitev regionalnega informacijskega sporeda na televiziji.

Med konkretnimi pridobitvami, ki jih najavlja ORF za Gradiščansko v letu 1984, je predvsem tudi redna mesečna radijska oddaja v madžarskem jeziku. Tozadevno je Andics povedal, da ta oddaja ne bo namenjena poslušalcem onstran meje, temveč madžarski narodni skupnosti na Gradiščanskem. Tako bodo za gradiščanskimi Hrvati, ki so si lastno radijsko oddajo priborili že pred leti, končno tudi gradiščanski Madžari dobili v začetku sicer še dokaj redko, vendar redno možnost, da v domačem radiu poslušajo oddaje v materinem jeziku.

Prizadevanja narodnih manjšin v Avstriji, da bi dosegle enakopravno upoštevanje na tako važnih področjih, kot sta danes radio in televizija, so brez dvoma vprašanje zase. Za doseganje tozadevne uspehe je morda še najbolj primerna prislovica o drobtinah z bogatinove mize, kajti o resnični enakopravnosti sploh ne more biti govora. Zato bodo morale manjšine ta svoj boj vztrajno nadaljevati, še posebej za upoštevanje na televiziji, kjer za njihove potrebe trenutno sploh nimajo razumevanja.

Nemški pritisk

na manjšinsko šolstvo

24. februar 1984 je prvi možni termin za plenumsko obravnavo predloga za novelizacijo manjšinskega šolskega zakona, ki ga je vložila koroška FPÖ v koroškem deželnem zboru. Tedaj bo prvič v novem letu zasedal koroški deželni zbor. Ni pa verjetno, da bo koroški deželni zbor že na tej prvi seji obravnaval predlog FPÖ.

Zato pa se svobodnjaška stranka skupno z „domovinskimi“ združenji tem bolj trudi ustvariti pritisk za hitro novelizacijo manjšinskega šolskega zakona. Na minulem občnem zboru Kärntner Abwehrkämpferbunda je spregovoril tudi Haider, ki je spet širokoustil o zaostajanju šolskih otrok, ki niso prijavljeni k dvojezičnemu pouku, ker pač morajo v prvih treh razredih ljudske šole poslušati tudi slovenski jezik. V tem nacionalnem krogu brambovcev je izrazil tudi upanje, da se deželni zbor čim prej bavi z zakonskim predlogom FPÖ. V Kleine Zeitung pa Haider napoveduje v tej zadevi tudi trdo konfrontacijo, „če je potrebno“.

Predlog FPÖ za uvedbo središčnih šol za Slovence, je bil predan pravnemu in ustavnemu odboru deželnega zbora, ki mu predseduje 3. predsednik koroškega deželnega zbora socialist dr. Josef Koschat. Poleg njega so v odboru še Josef Schantl, inž. Helmut Schatzmayr in Gerhard Hausenblas (vsi SPÖ), dr. Herwig Hofer ter Leo Uster (ÖVP), za FPÖ pa je v odboru dipl. inž. Jörg Freunschlag, ki spada med vlagatelje predloga.

Odbor se bo januarja verjetno prvič sestal, kako bo deloval pa še ni mogoče ocenjevati. Ostane nam le upanje, da ne bo ubral tradicionalne poti prevzemanja skrajno nemškonacionalnih stališč.

Ljudskim zastopnikom večinskega naroda, ki bodo ponovno odločali o usodi Slovencev v deželi, pa priporočamo, da si osvojijo za večinski narod geslo: „dvojezično je boljše!“ V interesu obeh narodov v deželi naj zavrnejo predlog FPÖ, ki koplje prepade med narodoma. Razumevanje in zbliževanje je mogoče le, če bo tudi šola vzgajala v tem smislu.

Nedavni kongres Socialistične stranke Avstrije, na katerem je bil soglasno izvoljen novi predsednik Fred Sinowatz, že kaže svoje prve posledice. Te posledice se ne odražajo samo v osebi novega predsednika in v drugih spremembah v vodstvu stranke, marveč nakazujejo hkrati tudi novo strategijo partijskega dela in splošno spremembo političnih ciljev SPÖ. Zato ni naključje, da mnogi stari, pa tudi mlajši socialisti ta razvoj spremljajo dokaj skeptično in govorijo o premiku na desno.

Sinowatz je poudaril in zagotovil, da je predsednik stranke, da se tega zaveda in da bo po tem tudi ravnal, se pravi, da o politični liniji stranke v prvi vrsti odloča on, seveda skupaj s svojimi najbližjimi sodelavci. In krog teh sodelavcev, ki predstavljajo „glavo“ stranke, se je po kongresu meseca oktobra bistveno spremenil. Medtem ko se je prejšnji predsednik Kreisky bolj posvečal mednarodni diplomaciji in svojemu delu kot predsednik vlade ter je partijsko delo prepustil sedanjemu notranjemu ministru Karlu Blechi, je trenutno v teku subtilna, a vendar opazna gonja prav proti Blechi, v katerem del stranke vidi grešnega

kozla za poraz pri zadnjih volitvah.

Kot drugemu centralnemu sekretarju in kot predsedniku izobraževalnega odbora v SPÖ Blechi dejansko ni uspelo razviti učinkovite moči, ki bi bila potrebna za motivacijo tisočev socialističnih funkcionarjev in strankinih zaup-

nikov za potrebno volilno borbo. Toda to prav gotovo ni krivda Bleche, temveč je temu kriva izguba politične oz. družbenopolitične perspektive v stranki sami, ki se je v desetletju absolutne večine razvijala v stranko karieristov, petolizcev in aparačikov; osebnost Kreiskega samega pa te izgube pri zadnjih volitvah ni mogla več izenačiti. Iz stranke reform je nastala stranka obranitve statusa quo. To je privedlo do nastanka novih političnih grupacij, alternativcev in zelenih, hkrati pa tudi do ojačevanja politične leve v stranki sami, kar je bilo vidno med drugim v 60.000 glasovih za Capa.

Vsemu temu razvoju pa novo vodstvo stranke in predvsem tudi novi predsednik ne sledi. Kritične besede Nemninga na zadnjem strankinem kongresu niso prispevale k razvoju konstruktivne debate, marveč so kvečjemu privedle do meščanske užaljenosti. Levičar-

njevoj ministrski stol pa naj bi sledil sedanji centralni sekretar Fritz Marsch.

S tako spremembo bi nujno trpela pozicija, ki jo je Sinowatz bistveno ojačil in ki naj strogo odloča o politični liniji. Ravno to pozicijo pa naj bi prevzel sekretar dunajske SPÖ Günter Sallerberger,

Kaj se dogaja v socialistični stranki?

ski efekt, ki je v večjem delu partijskih sekcij, zlasti na Dunaju, močno prisoten, se nikakor ne izraža v partijskem delu in partijski strategiji; Sinowatz očitno misli, da rešitev lahko doseže z nekaterimi osebnimi spremembami. Poraz pri nižjeavstrijskih volitvah še nikakor ni bil analiziran, pa se je že našel grešni kozel: Leopold Grünzweig, kandidat nižjeavstrijske SPÖ, bo moral v „politično puščavo“. To dejstvo samo ne bi bilo toliko pomembno, če se ne bi postavljalo vprašanje po njegovem nasledniku — to pa naj bi menda bil prav sedanji notranji minister Blecha, ki bi ga na ta način dokončno izrinili iz vrha stranke. Na

znan zlasti kot odgovorni za osporavani plakat, s katerim je pred leti skušal Dunajčane poučevati, naj ne govorijo neumnosti in ne postavljajo neumnih vprašanj, marveč naj delajo za Dunaj. Arroganca, ki govori iz takega „pončevanja“, je Dunajčane tako razhudila, da se je morala stranka po dveh tednih odločiti za odstranitev tega plakata. Dunajski socialisti prav nič ne žalujejo nad morebitno izgubo tega svojega sekretarja, vendar se bojijo njegovega dela v strankini centrali.

Pač pa takšna izbira novega tajnika očitno ustreza Sinowatzovim političnim ciljem, ki jih je pred dnevi orisal z besedami, da

o politični liniji odloča on sam in da ne bo trpel, da bi v stranki nastajale frakcije. Njegova opazka je seveda merila predvsem na leve socialiste, čeprav se lahko čuti nagovorjenega tudi Hannes Androsch. Da pa piha veter proti levici v stranki, kaže tudi igrano ogorčenje proti nastopu Capa v parlamentu, kot je prišlo do izraza zlasti v pisanju centralnega glasila SPÖ „Arbeiterzeitung“.

SPÖ po besedah njenega novega predsednika ni več levičarska stranka, marveč „stranka ideološke sredine“, v kateri je prostora za vsakogar“. Take besede si je treba zapomniti, posebno če jih izusti predsednik stranke, katere premik na desno je očividni, ki je obenem predsednik vlade, ki je osnovana na koaliciji s svobodnjaški. Če bo šel razvoj v socialistični stranki tako naprej, se Sinowatzu ne bo več treba bati frakcijskih bojev znotraj stranke, temveč nastajanja ali ojačenja novih strank ali drugih političnih struktur in metod.

Viktor Adler, Otto Bauer, Karl Renner, Adolf Schärp, Bruno Pittermann, Bruno Kreisky — Fred Sinowatz. Quo vadis, SPÖ?

fra-ter.

Peter Handke in Maja Haderlap prejela deželno nagrado

„Na vprašanje, ali obstaja nekaj podobnega kot koroška povest 20. stoletja, še ni bilo odgovora. Če pa se bodo literarni zgodovinarji kdaj ukvarjali s tem vprašanjem, se brez dvoma lahko zgodi, da bi bila povest ‚Wunschloses Unglück‘ Petra Handkega odgovor nanj.“ Tako so med drugim utemeljili podelitev letošnje kulturne nagrade Koroške velikemu pisatelju koroškega, slovenskega rodu. Med prejemniki pospeševalnih nagrad je tudi naša pesnica Maja Haderlap.

V predstavitvi posameznih nagradencev je vodja kulturnega referata pri deželni vladi mag. Hermann Schneider v torek popoldne utemeljil podelitev nagrade Handkeju tudi z njegovo drugo literarno dejavnostjo, s prevajanjem iz slovenščine. „Kot pač večina Korošcev ima tudi Peter Handke med svojimi predniki Slovence, tako da se čuti

še posebej povezanega s slovensko narodnostno skupnostjo na Koroškem“, je rekel Schneider.

Čeprav so v utemeljitvi nagrade napovedali vrnitev Handkeja na Koroško, pa je pisatelj sam pozneje to menda demantiral, ker da mu je politična klima v deželi preveč napeta. Prav tako pa je menda „demantiral“, da bo nagrado dal na razpolago slovenski organizaciji.

Maja Haderlap, ki je najbrž ni treba posebej predstavljati, saj poznamo njeno ustvarjanje iz „mladja“ in drugih revij, medtem ko je njen pesniški prvenec „Žalik pesmi“ tik pred izidom, je prejela pospeševalno nagrado za literaturo za svoje dosedanje pesniško delo. „Pisanje je identificiranje s samim seboj“, je rečeno v utemeljitvi, „in zato piše slovensko in predvsem pesmi.“ Nagrado so utemeljili tudi z oceno, da velja Maja Haderlap za naj-

pomembnejši pesniški talent med slovensko govorečimi avtorji na Koroškem.

Nagrade, ki so jih kljub skrajšanju kulturnega proračuna povišali (glavni nagradjenec je prejel 75.000 šilingov, pospeševalna nagrada pa znaša 30.000 šilingov), je podelil deželni glavar Wagner.

Ostali nagradjenci so univ. docent dr. Hans Sampl, vodja deželnega inštituta za raziskovanje jezer, ki je

Maja Haderlap je prejela pospeševalno nagrado za literaturo: „Nagrada mi je potrditev dosedanjega dela, predvsem pa spodbuda za naprej. Sicer sem bila presenečena, seveda pa mi je taka počastitev nadvse všeč.“

prejel priznavalo nagrado za leto 1983, Heinz Peter Maya, beljaški slikar (pospeševalna nagrada za upodabljanje umetnosti), dr. Norbert Schulz, limnolog (pospeševalna nagrada za znanost) in Bruno Strobela, skladatelj iz Spittala (pospeševalna nagrada za glasbo).

Založbe vabijo

Založba Drava, Založništvo tržaškega tiska, založba Obzorja in Slovenska prosvetna zveza vabijo za danes zvečer na predstavitev glasbenih izdelkov sledečih gramofonskih plošč: Se že svita, bo den, Delavske in partizanske pesmi, Koroška — zvočni premeri izvirne ljudske glasbe ter Ob Zili in Dravi.

Predstavitve bo v Domu Sindikatov (stara poslopje Delavske zbornice) Kolodvorska 44, dvorana IV v 1. nadstropju.

Na predstavitvi bodo o novih glasbenih izdelkih spregovorili zastopniki založb in sodelujočih pevskih zborov in uredniki posameznih izdaj.

Ljubitelji koroške slovenske narodne, umetne, delavske in borbene pesmi prirčno vabljeni!

Sonja Ban

MAJA HADERLAP:

Žalik pesmi

Ni veliko mladih pesnikov, ki jim je že v začetku njihovega ustvarjanja dana možnost, da izdajo svojo lastno zbirko. Mladi Korošci Maji Haderlap je to uspelo, potem ko je svoje zmožnosti pokazala v reviji mladje v zadnjih dveh letih.

Knjižica, ki nosi naslov *Žalik pesmi*, je izšla pri založbi Drava v Celovcu v sodelovanju Založništva tržaškega tiska, lično pa sta jo opremila naš rojak Rudi Benetik in Graficenter v Trstu.

Maja Haderlap je za svojega literarnega prvorojenčka izbrala pretežno pesmi, ki so bile že objavljene v mladju, vendar jih je nekoliko izpilila in popravila. Na dvainštridesetih straneh je natisnjenih trideset pesmi, razdeljenih v dve enoti, v prvo z naslovom *Odhajati* in drugo z naslovom *Bivanja*.

Naj povem kar vnaprej: s kvaliteto pesmi je knjiga vsekakor utemeljena. Pesmi odlikuje nenavaden notranji ritem in pristno doživljanje, kar je za vsako zvrst literature bistvenega pomena. Prva skupina je tematsko erotična, vendar oblikovno razumska, tako da nastane vtis, kot bi se avtorica zavestno hotela oddaljiti od svojih čustev. Z ironijo in bolečino hkrati dojema, da je ljubezen kljub nepretrganemu iskanju drugega zaprta sama vase, da je nemo goče prodreti v bistvo druge osebe ali si to bistvo osvojiti. V pesmi strah pravi: *to je vdih — brez izdih, — k sebi — sem stisnjena, — plašna — skozi vrata, — na ključko pritiskam, — poskusim, — če je zapahnjeno — za menoj, — za tem izdih — in spet vdih, — morda — je še kdo — za vrati, — pogledam — in vem, — da nobenega ni.*

Vendar pa bi bile prav ljubezenske pesmi potrebne še nekoliko preretavanja; zdi se, kot da pesnici ne uspeva vselej in popolnoma otresti se rožnato-sivega deklisnega trpljenja, ki

zveni toliko bolj neverjetno, kolikor je minljivo. Pa vendar — čustva so iskrena, in zato je kaos v njih opravičljiv, saj pesem zaradi tega oblikovno niti najmanj ne trpi.

Nekoliko manj lirčne, a za bralca morda celo zanimivejše so pesmi iz drugega cikla *Bivanja*. Pesmi, ki so tematsko navezane na mater, so gotovo najgloblje doživite in tudi prepričljive. Kilometre daleč od vsakršnih klišejev je odnos do matere tako globok in pristen, izražen s tako preprostimi verzji, da ni potrebno ne dodajati ne odzemanja. Doživljanje matere kot osebo izven svojega bivanja, brez pogojnika sorodstvenih vezi, kot človeka, ki ti je blizu zato, ker ga tako dobro poznaš. Iz verzov zveni bolečina, ker je prav ta bivanjska oddaljenost vedno večja, hči odhaja iz materinega sveta in ne more drugače. Slišati je krik, ko pravi v pesmi *mati: nema sem, — ko se dotakne — žuljava dlan — posode — in jo pospravi — z mize.*

Druge pesmi iz tega cikla so obračunavanje z okoljem, s čustveno neprizadetostjo in brutalnostjo. Posebno vidno je to v pesmih *dekla, obletnica poroke, Tevž in Franc*. Vse te pesmi so napisane s prizadetostjo, saj so to njeni ljudje, nanje je navezan del njenega življenja, del njenega bivanja. Pa vendar ne spada več mednje. In ta razdvojenost je značilna za celotno zbirko. Maja Haderlap pravi v zadnji pesmi *bivanja*:

*danes nosim
belo vrano,
ki prišla je, da pove mi,
kje mogoče je živeti.*

*nosim jo,
a je ne branim.
vrnejo se črne vrane,
bela mora odleteti.*

Prežihovi Samorastniki v celovškem gledališču

Razveseljivo je, da je Krščanska kulturna zveza svojo letošnjo prireditev 8. decembra posvetila 90-letnici rojstva koroškega pisatelja, revolucionarja in politika Lovra Kuharja — Prežihovega Voranca. KKZ je namreč povabila v goste igralsko skupino KUD „Prežihov Voranc“ z Raven na Koroškem, ki je v celovškem Mestnem gledališču uprizorila Prežihove Samorastnike, ki jih je dramatisiral Miloš Mikeln. S tem se je KKZ pridružila vseslovenskemu obhajanju obletnice rojstva velikega pripovednika Prežihovega Voranca. (Kot znano je SPZ temu jubileju posvetila svojo Prešernovo proslavo, Prežihova se spomnila tudi druga društva, Koroški partizanski pevski zbor pa mu je namenil poseben recitativ, povezan s koncertom).

S Prežihovimi Samorastniki so med nas prišli igralci Amaterji. To je predstavila v Mestnem gledališču dalo drug pomen, kar zadeva spremljanja pred-

stave s strani občinstva. Zato tudi na tem mestu nimamo namena ocenjevati posameznih vlog, vsekakor predstava kot celota zasluži vse priznanje, saj so se ravenški igralci dobro postavili tudi na deskah profesionalnega odra, kar je za amaterje že velik uspeh. Ko smo gledali Samorastnike, se nam je nehote vsilila tudi primerjava s predstavo tega dela, ki ga je SPZ pred leti uprizorila na prostem. Ze sam ambient v Spodnjih Vinarah je doprinesel svoje, potem še filmski vložki, razgibanost dogajanja, kulisa narave in odlična ozvočenost so prispevali svoje — pa tudi kar zadeva igralsko plat, lahko rečemo, da je bila enakovredna z drugimi amaterskimi odri v Sloveniji. Toda povrnimo se k predstavi v celovškem gledališču. Tu je vse potekalo bolj statično, zato pa je dogajanje na odru slonelo na teži besede. Prav ob tem je prišla do veljave Prežihova kle- na govorica, Ravenčani so jo obarvali

še s koloritom koroškega narečja, kar je gledalcu dalo občutek domačnosti. Škoda je le, da so nekateri igralci bili prehitri in njihov glas ni dosegel vseh prostorov avditorija. Zato se postavlja vprašanje, ali amaterska predstava sodi na profesionalni oder? Kljub zapisanemu so Ravenčani s svojo predstavo prepričali. Zato je dopustno tudi vprašanje, zakaj organizatorji take možnosti niso dali eni izmed domačih igralskih skupin? Recimo SPD „Zarja“ z Veroniko Deseniško, ki je gostovala celo v mariborskem gledališču. S skupnimi močmi pa bi se verjetno dala na novo postaviti predstava Samorastnikov iz Spodnjih Vinar. S to ugotovitvijo nikakor nečemo zmanjšati gostovanja prijateljev z Raven, ampak opozoriti, da je KKZ svojčas prireditev 8. decembra posvetila domačim igralcem, kasneje ansamblom slovenskih poklicnih gledališč, zdaj pa spet amaterjem. Pravi vzrok je gotovo v velikem finanč-

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Dr. Franci Zwitter

Tudi nacizem ni mogel uničiti naše volje do kulturnega življenja

Stanovska država Avstrija je dala koroškim Slovincem navidezno večjo svobodo, v resnici pa je z ukinitvijo političnih strank in organizacij onemogočila tudi med koroškimi Slovinci samostojno politično življenje. To se pokaže zlasti v praktični likvidaciji delovanja Političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem, katerega delo prevzame v „Slovensko prosvetno zvezo“ preosnovana SKSZ. Poročilo v „Koroškem Slovincu“ o tej bistveni spremembi je lakonično kratko: „Občni zbor je nato spreminil nekatere točke zvezinih pravil: Novo ime kulturne centrale je odslej Slovenska prosvetna zveza (Slovenischer Kulturverband). Dosedanjemu namenu zveze so dodana nekatera nova področja.“

Od tega časa naprej je Slovenska prosvetna zveza praktično tudi politična usmerjevalka koroških Slovencev, katere zavestno usmerja po smernicah tedanjega „krščanskega“ državnega vodstva. Predsednik SPZ je hkrati tudi zastopnik koroških Slovencev v edini državni politični stranki „Vaterländische Front“. „Vstajenje cerkve“, „Novi človek“, „Osnovne misli okroglice Quadragesimo anno“ in „Stanovska država in manjšina v njej“ so med drugim predavanja na voditeljskem tečaju zveze v začetku leta 1934, osrednja kulturna organizacija pa se imenuje „verska“, kakor beremo v zvezi z občnim zborom leta 1934, kjer je zapisano: „Mnogo hvaležnega dela že je dovršila med nami naša osrednja verska organizacija v svojem ali v okviru podeželskih verskih društev v povzdigo naravnega našega življenja“. V poročilu o občnem zboru leta 1935 pa beremo: „Vzorno društvo je prosvetna družina vse fare ali občine. Vzorno društvo najprej odgovarja na vsa vprašanja vseh časov: kaj je življenje cilj in pot? Zato se pride v društvo skozi cerkev.“

Tudi veren človek, ki lista po poročilih o delu SPZ v teh letih, le težko razločuje, kje so še ostale meje med narodno prosvetno in cerkveno versko organizacijo, ki obe sta bili v isti hiši in imeli eden in isti telefon. Tem bolj pa je zato čudno, da so prav v tistem času duhovniki dobili prepoved delovanja v teh društvih in brez dvoma je to najboljši dokaz, kako je važna močna samostojna ljudsko-prosvetna organizacija.

Poročilo bi bilo krivično, če bi trdil, da je v organizaciji na splošno vladala ta ožina, nasprotno je bilo na sejah večkrat veliko kritike in mnogo poskusov, da bi se SPZ posvetila prvenstveno svojim kulturno-prosvetnim nalogam, verske pa prepustila cerkvi in njenim organizacijam. Spominjam se seje, ko so bili tozadevno sprejeti z

glasom predsednika jasni sklepi, čez dva dni pa je „Koroški Slovinc“ prinesel absolutno drugačno poročilo o seji in drugačne sklepe.

Pa kakorkoli človek ocenjuje to dobo, ne moreš mimo ugotovitve, da je SPZ kot kulturna in politična organizacija tistega časa bila popolnoma povezana s krogom, ki so zagovarjali stanovsko ureditev države in podpirali nedemokratski režim, in z ordinariatom, ki je dajal svoje direktive potom Kavitas-sekretariata in bil proti vsaki bolj odločni akciji. Morda bi ob drugačni, bolj revolucionarni vzgoji naše ljudstvo ne bilo tako silno preplašeno, ko je udaril po njem z vso kruto silo narodni socializem, o katerem smo v začetku brali celo še slavošpeve v „Koroškem Slovincu“...

Na mesto razpuščenih društev so stopile celice upornega gibanja širom naše zemlje in med izseljenci in taboriščniki. Namesto zažganih knjig so našli pozivi na upor in protifašistično borbo pot med naše ljudi doma in v tujini. Na molk obsojena slovenska pe-

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

sem je peta od partizanov zmago-slavna donela v gozdovih in našla svoj odmev pri vseh naših ljudeh, žejnih po svobodi in miru. Na čelu gibanja so stali naši prosvetniki, da omenim le odbornika SPZ, padlega narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta, padlega prosvetnika iz Sveč Aleša Einspielerja in od živih Karla Prušnika-Gasperja, ki v svojih „Gamsih na plazu“ opisuje tudi marsikatero zanimivost iz svojega prosvetnega udejstvovanja.

Jasno, da ta junaška doba celokupnega slovenskega naroda ni mogla brez močnega vpliva mimo naše ljudske prosvete. Partizanska pesem je v prvih povojnih letih bistven del na sporedih številnih prireditev in manifestacij Osvobodilne fronte, ki je do obnove Slovenske prosvetne zveze v svojem kulturnem odseku gojila in usmerjala slovensko ljudsko prosveto na Koroškem. Nam vsem so še v spominu veliki tabori, ko je naše ljudstvo množično sodelovalo in dalo svetu dokaz, da tudi nacizem ni mogel uničiti njegove volje do samostojnega narodnega in kulturnega življenja.

Koledar Slovenske Koroške 1959

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA —

Prizor iz Prežihovih „Samorastnikov“

nem naporu, ki ga terja najemnina dvorane. V takem primeru bi sodelovanje obeh kulturnih administracij gotovo bilo v vsestransko korist.

Ob predstavi gostovanja KUD „Prežihov Voranc“ z Raven na Koroškem

8. decembra letos v organizaciji KKZ je treba priznati dober obisk in vključitev te organizacije v obhajanje 90-letnice rojstva Prežihovega Voranca s tem pa tudi potrdilo, da je kultura sama ena!

Mnogo prezgodaj nas je zapustil Gašper Ogris-Martič iz Bilčovsa

Globoko nas je pretresla žalostna vest, da je nenadoma v Bilčovsu umrl aktivni kulturni in narodni delavec ter agilni in uspešni gospodarstvenik Gašper Ogris-Martič. Letos vigredi je zbolel, vendar smo vsi upali, da bo ozdravel, a prišlo je drugače. Danes se moramo sprijazniti z dejstvom, da smo zgubili enega najbolj agilnih in za pravice Slovencev zavzetih mož v Bilčovsu.

Bil je predsednik enega najbolj aktivnih društev na Koroškem. Zastavil si je težko nalogo, da bi "Bilki" kot najstarejšemu društvu v Bilčovsu ohranil izvirno slovensko kulturno delovanje in pomagal razvi-

šetokrat že raje govori nemško. V številnih pogovorih je iskal odgovor, kaj bi podvzeli, da bi ta razvoj zaustavili.

Prav posebno pa je Gašperja Ogrisa veselilo, da so bilčovski prosvetaši dobili svoje društvene prostore v Posojilnici v Bilčovsu, za kar se je zavzemal z vso poštovanostjo. Sploh je bil vesel vsakega še tako majhnega uspeha v prid obogatitve društvene dejavnosti. Na zadnjem občnem zboru "Bilke" januarja meseca se je še prav posebno izkazal kot iskren zagovornik enotnosti v slovenskih vrstah; skratka enotnost mu je bila ena največjih narodnih vrlin. Po zgledu svojega očeta Janka Ogrisa p. d. Miklavža je vodil društvo tako, da so našli v njem vsi Slovenci v Bilčovsu kulturno streho. Značilno zanj je bilo, da ni delal razlike med ljudmi ali jih ocenjeval po nazornem in političnem gledanju, pač pa jih je kot človek, ki je bil veren zbiral v okviru društva in skupno z njimi snoval načrte, kako bi slovenskemu jeziku in slovenski kulturi pomagal do uspehov, do enakopravnosti in spoštovanja. Z veliko

zavzetostjo se je prizadeval, da bi bile naše slovenske vrste čim bolj čvrste in tem bolj enotne, kajti samo v enotnosti je videl uspešen razvoj in obstoj naše narodne skupnosti. In prav to ga odlikuje kot velikega in nepozabnega moža z visoko razvitim čutom kulturnosti.

Mnogo prezgodaj, star komaj 51 let, ga je kruta smrt iztrgala iz naše srede. Kljub temu kratkemu življenju pa je Gašper Ogris mnogo ustvaril na vseh področjih našega družbenega življenja. Bil je zelo mnogostranski, ne samo kot prosvetaš, marveč tudi kot zadržnik, trgovec, gospodarstvenik. Na vseh teh področjih je bil izvedenec in ta vsestranski talent je z veliko ljubeznijo prenašal na druge. Da, razdal se je za druge. Kljub težki izgubi, pa moramo biti, kakor to čudno zveni, spet srečni, da smo ga imeli med nami, saj nam je v tem kratkem življenju izredno veliko ustvaril, tako da nam bo ostal v nepozabnem in častem spominu.

Pogreba, ki je bil v sredo 7. decembra, se je udeležila ogromna množica pogrebcev, kar je prepričljiv dokaz, kako priljubljen in spoštovan je bil pokojni Hašpi, tako so ga imenovali domačini in prijatelji, med našim prebivalstvom. Ob odprtem grobu so se poslovili od pokojnika Toni Schellander, v imenu domačega slovenskega prosvetnega društva "Bilka"; Toni Krušič, v imenu bilčovskih zadržnikov; Tomaž Ogris, v imenu Slovenske prosvetne zveze in Zveze slovenskih organizacij ter Miha Antonič, v imenu Zveze slovenskih zadrug. Vsi so z velikim zanosom opisali življenjsko pot tega velikega rodoljuba, katerega izguba je zarezala globoko rano v narodno življenje Bilčovsa in okolice. Prav tako sta se poslovila od pokojnika domači možki in mešani pevski zbor in z v srce segajočimi pesmimi žalostinkami dala žalostnemu dogodku še turobnejše obeležje.

Pogrebni obred je ob asistenci duhovnikov opravil domači župnik, dekan Leopold Kassl. Namesto venec na grob pokojnega Gašperja Ogrisa, sta Slovenska prosvetna zveza in Zveza slovenskih organizacij celovskemu dijaškemu domu SSD nakazala ustrezen znesek.

Gašperja Ogrisa-Martiča bomo ohranili v častnem spominu. Ženi, otrokom in sorodnikom ob težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje. Naj mu bo lahka domača zemlja.

Večer koroške slovenske pesmi v Podljubelju

Slovensko prosvetno društvo "Vrtača" v Slovenjem Plajberku že dalj časa sodeluje s kulturnimi skupinami iz Tržiča. Pred leti je Zveza kulturnih organizacij iz Tržiča podarila Plajberžanom tudi večje število slovenskih knjig. Nekajkrat pa so gostje iz Tržiča s kulturnim sporedom že gostovali v Slovenjem Plajberku. Po dolgem pa je prišlo le tudi do gostovanja v Podljubelju pri Tržiču. V soboto, dne 10. decembra so pripravili moški pevski zbor SPD v Borovljah in obirski ženski oktet v kulturni dvorani Doma gasilcev v Podljubelju domačinom v okolici Tržiča prijeten večer s slovensko koroško pesmijo. Med petjem pa je iz svojih del bral naš pesnik in pisatelj Valentin Polanšek.

V nabit polni dvorani v Podljubelju so domačini pozorno prisluhnili izvajanju mladega pevskega zbora iz Borovlj, ki ni mogel nastopiti v polni zasedbi, a je kljub temu pod vodstvom prizadevnega mladega dirigenta Romana Verdela ubrano zapel in navdušil predvsem z "boroveljsko himno", ki govori o tem, kako so boroveljski puškari ("piliji") "grunte" kupovali, "štore valili" in se v Trbižu "mlatili" učili. Obirski ženski oktet pod vodstvom Valentina Polanška pa je z globoko občuteno in z izredno milino prepeval in si osvojil publiko. Nežni glas petja, ki opeva življenje pod Obirjem in ki nas je v zaključni pesmi vzpodbujal k združevanju, je Valentin Polanšek še izpopolnil z optimističnimi verzami iz njegovih najnovejših del in z rodoljubnim ponosom kulturnega ustvarjanja med koroškimi Slovenci.

Prireditelj, ki jo je pripravila Slovenska prosvetna zveza skupno z Zvezo kulturnih organizacij v Tržiču, je zadovoljila nastopajoče in publiko. Prisrčnost in sočustvovanje z usodo narodnega obstoja koroških Slovencev pa se je ob koncu prireditve solidarno izražala v prepričljivih besedah predsednika krajevne skupnosti iz Podljubelja "Ker razumemo vašo prizadevanja, bomo vedno na vaši strani. Želim, da bi vas čim prej lahko pozdravili spet pri nas."

Šentjakob v Rožu

V deveto desetletje je stopilo slovensko prosvetno društvo "Rož". Pa se mi zdi, da iz leta v leto raste število analfabetov, ali pa nas je "materializem priklenil na predmetnost in smo njej radovoljno uslužnjeni tudi tam, kjer bi bili lahko svobodni tvorci, sotvorci vsaj, kakor so bili prednamci". Župančičeve besede me spominjajo na igro "Veronika Deseniška", ki so nam jo konec novembra prikazali igralci

SPD "Zarja" pod vodstvom Poldeja Zundra. Redko posejani so bili gledalci v farni dvorani. Škoda! Kajti Kapelčani so nas s to predstavo res očarali. Kot bi jih avtor igre imel pred očmi, ko je zapisal naslednje vrstice: "Pa saj jih imamo, vsaj nekaj takih igralcev, ki res ustvarjajo, ki ne delajo naučenih kretenj, temveč žive v gibih, in ki jim je beseda odmev notranjega ritma..."

Morda je res naša enostranska kulturna ponudba vzrok, da mnogih ljudi ne moremo nagovoriti. Preozko je naše kulturno ustvarjanje. Kot na drugih področjih tudi v kulturi radi pozabljamo na "celovito orientacijo pri obravnavi človeka" nam je povedal dr. Jurij Zaklokar, ki je na povabilo Katoliške prosvete in SPD "Rož" predaval 12. novembra 1983 v Šentjakobu. Predavatelj je zdravnik in psihiater, avtor mnogih člankov in znanstvenih knjig. "Človek se mora srečati tudi s svojo bitjo. Ta znanost celovitosti pa uporablja drugačno govorico, ko se spopada z različnimi vidiki celovitega življenja."

Za časa trgatve pa so društveniki bili na izletu v bolnici Franji, si ogledali vinski klet v Novi Gorici, uživali ob naravnih lepotah Vršiča, Soče in se zadovoljni vrnili domov.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi ljubega moža, skrbnega očeta, dragega deda in brata

Gašperja Ogrisa-Martiča

p. d. Plavca

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti v sredo 7. decembra 1983, na pokopališče v Bilčovsu.

Prisrčen bog plačaj domačemu župniku gospodu dekanu Leopoldu Kasslu in vsem duhovnikom za pogrebne obrede; vsem govornikom za besede ob slovesu, ki so jih izrekli v spomin in čast pokojnemu; domačemu moškemu in mešanemu pevskemu zboru za ganljive žalostinke in nagrobnice; zastopnikom slovenske gimnazije in vsem, ki so prinesli vence in cvetje, tudi vsem, ki so darovali za cerkev. Zahvaljujemo se za tolažilne besede in molitve za pokojnega.

Plavčeva družina
v imenu vseh sorodnikov

Ob 90-letnici rojstva Prežihovega VORANCA

PUNT

Koncert in recitativ KPPZ
v nedeljo 18. decembra 1983
ob 14.30 uri v Kulturnem
domu na Radišah
Prireditelj: SPD "Radiše" in
Slovenska prosvetna zveza

PIREDITVE

CELOVEC

PREDSTAVITEV GLASBENIH IZDELKOV NAŠIH ZALOŽB

v petek 16. decembra 1983 ob 19.30 uri v Domu sindikatov (staro poslopje Dejavke zbornice), Celovec, Kolo-dvorska, dvorana IV v 1. nadstropju. Vabijo: Založba Drava Celovec, Založništvo tržaškega tiska Trst, Založba Obzorja Maribor, Slovenska prosvetna zveza.

PLIBERK

PREDSTAVITEV DVEH PLOŠČ

ki jih je izdala Založba Obzorja Helidon Maribor
v soboto 17. decembra 1983 ob 20. uri v dvorani pri Schwarzlu v Pliberku.
Vabi: Slovensko prosvetno društvo "Edinost" v Pliberku

SENTPRIMOŽ

NOVOLETNI KONCERT

v petek 6. januarja 1984 ob 14.30 uri v kulturnem domu Danica v Sentprimozu.
Sodelujejo: MePZ SPD "Rož" iz Šentjakoba v R., kvartet kluba slovenskih študentov v Gradcu, MePZ SPD "Danica"
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo "Danica" v Sentvidu v Podjuni.

CELOVEC

vabi na premiero igre
VETER

(Smiljan Rozman)

v ponedeljek 19. decembra 1983, ob 19.30 uri v Marijanišču v Celovcu.
Prireditelja: SKD v Celovcu in Mohorjevi dijaški dom "Marijanišče"

BOROVLEJE

SILVESTROVANJE

v soboto 31. decembra 1983, ob 20. uri v Mestni hiši v Borovljah. Igra znani in priljubljeni ansambel "Planinski sekstet", kot gost poje Andrej Šifrer.
Prireditelji: Slovenska prosvetna društva iz Borovlj, Slovenjga Plajberka, Šentjanža in Sele-Kota.
Prisrčno vabljeni!

RADIŠE

Ob 90-letnici rojstva
Prežihovega VORANCA

PUNT

koncert in recitativ Koroškega
partizanskega pevskega zbora
Čas: nedelja 18. 12., ob 14.30 uri
Kraj: kulturni dom na Radišah
Prireditelj: SPD "Radiše"

OBIRSKO

TEČAJ ZA ROČNO DELO (2. del)

v petek 16. decembra 1983, ob 18. uri pri Kovaču na Obirskem.
Vodi: Danica Karničar
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo "Obir" na Obirskem

ZVABEK

MLADINSKA ADVENTNA MAŠA
IN BAZAR V ZVABEJU
v nedeljo 18. decembra 1983
Prireditelj: Katoliška mladina Pliberk - Zvabek - Suha - Vogrče

CELOVEC

PRODAJNA RAZSTAVA SLOVENSKE GRAFIKOV

v Mohorjevi knjigarni, Celovec, Vik-tringer Ring 26
Razstava bo odprta do 31. decembra.

OBIRSKO

PLES NA ŠTEFANOVO

26. decembra 1983 ob 20. uri v gostilni Srčene na Obirskem. Za ples igra "Koroški trio".
Prireditelj: Alpski klub "Obir"

Galerija Tinje

Razstava del Anice Vrečar

(še do 20. decembra 1983)
Razstavca del slikarjev iz Slovenije
Grafike: "Mali format"

SENTPRIMOŽ

KONCERT ADVENTNIH PESMI

Čas: nedelja 18. dec. ob 14. uri
Kraj: farna cerkev v Sentprimozu
Spored oblikujejo podjunijski cerkveni zbori

SVEČE

Igra

"MALI STRAH BAV-BAV"

Prireditelj: SPD "Kočna" v Svečah
Čas: nedelja, 18. dec. 1983, ob 17. uri
Kraj: pri Adamu v Svečah
Gostujejo: igralci Odra mladje

ŽELEZNA KAPLA

Ponovitev igre

VERONIKA DESENIŠKA

v soboto 17. decembra 1983 ob 19.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.

ROMANJE V MEDJUGORJE

od 28. decembra do 1. januarja 1984.
Vožnja in polpenzion znašata 1500 šil.
Vodita: Maks Domej in Hanzi Kassl.
Prijava sprejema avtopodjetje Sienčnik v Dobri vasi (tel. 0 42 36 - 22 19)

VABILO

na sejo občinskega odbora Žitara vas, v petek 16. decembra 1983, s pričetkom ob 19. uri v sejni sobi gasilskega doma v Miklavčevem. Na dnevnem redu je 6 točk, med njimi brisantsko vprašanje — preskrba z vodo.

ŠMIHEL

VERONIKA DESENIŠKA

v ponedeljek 26. dec. 1983 ob 14.30 uri v farnem domu v Šmihelu.
Gostuje igralska skupina SPD "Zarja" iz Železne Kaple.
Prireditelj: KPD Šmihel

DUNAJ

DUNAJSKI KROŽEK

v petek 16. decembra 1983 ob 19. uri v gostilni Weidinger, Wien/Dunaj IV, Danhausergasse 3 (65 56 97)
Predavatelj: prof. dipl. inr. Miloš Rybar, Ljubljana — Nacistični ukrepi zoper duhovščino lavantinske škofije

NAUTIC-KLUB KOROTAN

● Navtično potovanje "OD POREČA DO ZADRA", v velikonočnem tednu od 14. do 21. aprila 1984. Prispevek bo znašal 2000 šil. Interesenti se lahko prijavijo v vplačilom prispevka na konto 3172 Posojilnice Celovec.

● Teoretični tečaj za internacionalno plovbeno dovoljenje "MORNAR-MOTORIST" (Internationale Küstenschiffpatent). Tečaj bo ob večernih urah v Celovcu, izpit pa bo 19. marca 1984. Prispevek za tečaj znaša 1000 šil. Interesenti se lahko prijavijo v vplačilom prispevka do 15. januarja 1984 na konto 3172 Posojilnice Celovec.

15. Koroški kulturni dnevi

V MOHORJEVEM DIJAŠKEM DOMU
10.-OKTOBER-STRASSE 25

S P O R E D

TOREK, 27. 12. 1983

- 9.00 **Otvoritev 15. Koroških kulturnih dni**
9.30 Helena Verdel: **Vsebinski vidiki naših odrskih predstav s težiščem na zadnjem desetletju.**
11.00 Marjan Belina: **Poti in stranpoti gledališkega ljubiteljstva.**
14.30 Joši Hannak: **Pomen ljudske igre v naši današnji družbeni situaciji.**
16.00 Marko Slodnjak: **Kaj pomeni gledališče za slovensko kulturo?**
19.00 **Odprtje razstave likovnih del Valentina Polanška ml. in Rudija Benetika.**
19.30 **Uprizoritev drame „Striptease“; izvaja igralska skupina Kluba slovenskih študentov in študentk na Dunaju.** Nato se predstavi Klub slovenskih študentov in študentk na Dunaju ob svoji 60-letnici obstoja z dia-reportažo o življenju in delu slovenskih študentov in študentk na Dunaju, z nastopom pevskega zbora kluba ter z razstavo „Diskriminacija žensk danes“.

SREDA, 28. 12. 1983

- 9.30 Auguštín Lah: **Sodobni ekološki problemi.**
10.30 Arnulf Pichler-Stainern: **Dejavnosti Koroške dežele na področju varstva okolja.**
14.30 Wilhelm Kuntner: **Vojaška ogroženost Evrope v 80-ih letih.**
16.00 Franc Merkač: **O koroškem in avstrijskem mirovnem gibanju.**
19.30 **OKROGLA MIZA** na temo: „Bomo preživel?“
V diskusiji sodelujejo: Pavle Apovnik, Matjaž Kmecl, Tomaž Lukmann, Boris Pahor, Bojan Štih in Anton Trstenjak.
Diskusijo vodi: Reginald Vospertnik.
VSA PREDAVANJA SE BODO PREVAJALA SIMULTANO V OBA DEŽELNA JEZIKA.

Pripravljalni odbor
KOROŠKIH KULTURNIH DNI

V. zimski spominski pohod na Javornik

V nedeljo 18. decembra v spomin na padle borce Gradnikove brigade

IDRIJA — Ta mesec bo minilo 40 let odkar je 23. decembra 1943. leta, v ledenem zimskem jutru pri Škvarču na Javorniku nad Črnim vrhom nad Idrijo ugasnilo 47 mladih življenj — borcev III. bataljona 3. SNOUB „Ivana Gradnika“. Le nekaj dni pozneje, to je 6. januarja 1944. leta je v Trebčah pri Črnem vrhu padlo še 38 borcev III. in IV. bataljona, pri Godoviču pa so med tem časom ustrelili 18 ujetih borcev Gradnikove brigade.

Njim v spomin organizirata planinsko društvo Idrija in domicilni odbor Gradnikove brigade iz Nove Gorice V. zimski pohod na 1240 m visoki Javornik nad Črnim vrhom nad Idrijo, ki bo v nedeljo 18. decembra 1983 in bo posvečen tudi 22. decembru — dnevu JLA. Za letošnji peti spominski pohod na Javornik so organizatorji pripravili tudi spominske izkaznice, ki jih bodo tisti, ki se bodo pohoda udeležili prvič lahko dobili pred odhodom na Javornik v gostilni „Pri Metki“ v Črnem vrhu, v Kanjem dolu ali v Pirnatovi planinski koči na Javorniku preko čelga dne, kjer bo tudi spominski žig. Na dan pohoda bodo vsem tistim pohodnikom, ki se bodo že četrtič udeležili pohoda podelili srebrne, pa dvakratno udeležbo na pohodu pa bronaste spominske značke. Spominska značka ponazarja spomenik 47 padlih borcev Gradnikove brigade na Javorniku, ki so ga pred Pirnatovo kočo na Javorniku odkrili septembra 1980.

V nedeljo 18. decembra ob 11. uri bo pred Pirnatovo kočo pri spomeniku padlih na Javorniku kratka spominska svečanost. Za vse udeležence spominskega pohoda na Javornik, ki bo ob vsakem vremenu, bodo organizatorji pripravili skodelico toplega čaja za okrepčilo. Pohod na Javornik bodo spremljali tudi člani radio klubov Idrija in ETA Cerkno, ki bodo preko radijskih zvez omogočili tudi direkten prenos spominske svečanosti v program LRP Radia Cerkno. Organizatorji priporočajo pohodnikom primerno planinsko opremo in hrano v nahrbtniku.

Prvih štirih spominskih pohodov na Javornik se je udeležilo več kot 2000 pohodnikov, zato organizatorji pričakujejo tudi v nedeljo 18. decembra številno udeležbo, saj se za pohod poleg Primorcev, zanimajo tudi ljubitelji hoje iz Gorenjske in ostale Slovenije. Organizatorji pa pričakujejo na pohodu tudi zamejske Slovence iz Italije in avstrijske Koroške.

Silvo Kovač

ŠTEFKA VAVTI

Problemi in možnosti rešitve gospodarskega položaja v obrobni predelih

(Nadaljevanje iz zadnje številke)
Malo obrtništvo s prilagojeno tehnologijo, smiselno delitvijo dela in samostojnim odločanjem prizadetih samih bi bila na primer ena možnost. Pogoji za takšne ukrepe pa je solidarnost in sodelovanje, namesto konkurenčnega mišljenja, ki gleda sebično nase in vidi le svojo korist. Solidarnosti človek gotovo ni zmožen od enga dneva na drugega, ker je že od malega vzgojen h konkurenčnemu mišljenju (npr. v šoli: kdo je boljši, pri čemer pa se ne gleda na zmožnosti ki jih gotovo ima vsak, vendar se ne dajo normirati — eden zna bolje to, drugi kaj drugega).

Zavedati se je treba, da družbenih in gospodarskih problemov, ki nas obremenjujejo, ne bomo mogli reševati v izolaciji od drugih. Treba bo torej napraviti spet korak k skupnosti, k sosedski pomoči na vasi, obenem pa skušati vplivati na merodajne politike (na primer s pobudami prizadetih).

Študija o življenjski kvaliteti na

Člani Kluba prijateljev lova tudi letos gostje mariborskih lovcev

Stiki z mariborskimi lovci, katerih začetek sega v čas narodnoosvobodilne borbe, tudi po dobi 38-ih let prav nič niso izgubili na iskrenosti.

Z ustanovitvijo Kluba prijateljev lova pred skoraj 20-imi leti, so lovski in tovariški kontakti med Korošci in Štajerci prešli v bolj organizirano sodelovanje. Pod ostrejšim naše lovske organizacije smo v vseh letih razvijali medsebojne stike, prav toliko časa pa smo vsakoletni gostje na jesenskih skupnih lovih mariborskega okoliša. Našim zvestim gostiteljem izrekamo tudi to pot pristožno zahvalo za njihovo delo in skrb, ki ga vlagajo v lovišča tudi za brezplačen lovski blagor koroškimi bratom. Dosti je naših članov, ki so videli fazana le na sliki, preden so bili gostje štajerskih lovcev. Le v Mariboru je vsakoletna prilžnost za lov na tega lepega in hitrega „ptiča“. Večinoma smo prestali tudi lovski krst za prvega petelina na Štajerskem.

Povedati pa je tudi treba, da je prav ta hitri in lepi „ptič“ delal in še dela preglavice večjemu delu naših članov. Odlični strelci z kroglo so kaj hitro brez „lovske morale“, ko po oddanih streljih nanj — ta neomajano nadaljuje svoj hitri polet. Saj ni čuda, ko ga pa lovimo le enkrat na leto...

Casi se tudi v lovstvu spreminjajo — a ne v boljše — čeprav so lovišča mariborskih nižin še dokaj bogata. Naši starejši člani še dobro pomnijo zlate čase, ko je bilo zajcev in fazanov na pretek; saj je skoraj vsak grm imel svojega zajca. Nič ni bilo posebnega, ko je na enem takšnih skupnih lovov padlo preko sto komadov. Toda to je vse mimo... Človek si za stavo žaga vejo na kateri sedi. Vse povsod se pojavljajo mrtvi sledovi naše — tako moderne (nore) — civilizacije. Onesnaževanja voda, okolja in zraka dosega takšno stopnjo, da narava ne zmore več rekreacije. Tako pri nas, kot povsod po Evropi umira-

jo gozdovi in koliko časa ima še človek...?

A pustimo to, saj dokler si bo človek štel uspehe le v tem, kako hitreje in v več dnevno proizvaja, — ne pa — koliko več s tem zastrupi zraka, vode, narave — prav gotovo ne bo šlo na boljše.

V recepciji hotela Slavija v Mariboru so nas letos spet pristrčno sprejeli naši gostitelji. Na čelu s predsednikom ZLD Maribor Franjom Ledinekom in Ive Skerlovnikom so nas popeljali v novozgrajeni lovski dom LD Cigonca. V lepi in udobni stavbi, zgrajeni iz lesenih brun, je bila skupna večerja. Mlada košuta v omaki ter „martinovo“ novo vino je bila za nas prava ohcet.

Zdravico in pozdravne besede je podal Franjo Ledinek, nakar je predal besedo Ivoru Skerlovniku. Prav on je od vsega začetka oblikoval način sodelovanja s Klubom prijateljev lova. Zivo je orisal prva srečanja, še posebno z ustanoviteljem in umrlim predsednikom Kluba Karlom Prušnikom-Gašperjem. Takrat pred 20-imi leti sta zaorala ledino lovskih in tovariških stikov med lovci na obeh straneh meje, ki tudi današnji mlajši generaciji veliko pomenijo, vsekakor pa poleg lovskega izživljanja krepijo nažodno zavest.

Razporejeni po LD-gostiteljih smo naslednji dan v nedeljo bili gostje na skupnih lovih. Kar prehitro je minil lovski dan, kjer se uresničujejo celo leto vznemirljivo pričakovane lovske želje.

MK

Nazadovanje nočitev

Na Koroškem smo v letošnji poletni sezoni zabeležili 5,7 odstotka manj nočitev kot v istem obdobju lanskega leta. 14.818.669 nočitev v letošnji poletni sezoni je še vedno več kot v letih 1976, 1977 in 1978, ko so jih našli samo nekaj nad 13 milijonov.

Zanimivo pri letošnji situaciji turizma je vsekakor dejstvo, da se je število nočitev domačih gostov zvišalo v primerjavi z lanskim letom za 1,1 odstotka, medtem ko se je število tujih gostov zmanjšalo za 7,3 odstotka. Najbolj slabo glede kategorije so odrezala turistična podjetja z označbo 2 ali 1 zvezde (najvišja kategorija turističnih podjetij ima označbo 4 zvezde). Padec nočitev v teh dveh kategorijah je v primerjavi z lanskim letom znašal kar 7,9 %. To pomeni, da je kljub gospodarski recesiji današnji gost bolj zbirčen in da ljubi določen komfort.

Situacija letošnje poletne sezone v zveznem merilu (v Avstriji) pa je sledeča: 72,2 milijona nočitev, to je padec v primerjavi z lanskim le-

tom za 3,5 odstotka. Ta padec števila nočitev gre predvsem na račun tujih gostov, ki so beležili 55,2 milijona nočitev, kar odgovarja padcu nočitev za 4,5 odstotka. Domači gosti so glede nočitev dosegli skoro lansko število (—0,3 % pri 17 milijonih nočitev). Tudi v zveznem merilu so bili najbolj prizadeti tujskoprometna podjetja nižje kategorizacije še posebno pa privatni kvartirji.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na tradicionalni

33. Slovenski ples

v soboto 7. januarja 1984 ob 20. uri v Domu sindikatov (bivši Delavski zbornici) v Celovcu, Bahnhofstraße 44.
Za ples bodo igrali:

- PLANINSKI SEKSTET iz Podjune
- narodno zabavni ansambel MODRINA iz Kranja in
- mladinski pop ansambel JADAGANI

Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v pisarni SPZ in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.
Ljubitelji vesele družabnosti pristrčno vabljeni.

O d b o r

I š č e m o

NAMEŠČENCA (-KO)

za samostojno vodenje
mesnega oddelka.

Večletna praksa ter znanje slovenske predpogoji. Tel. (0 42 35) 20 39

Nove družinske hiše ne morejo prikriti odvisnosti teh krajev od večjih centrov in velikih koncernov.

občine ni zadovoljiva. Pod kriterijem „živiljska kvaliteta“ razumejo avtorji pogoje okolja, ki so po-

pomen pa je subjektiven, ker je zadovoljstvo posameznika odvisno od predstav, ki jih ima dotični o

srečnem, kvalitetnem življenju. Omenjena študija upošteva predvsem preskrbo z delom, konzumacijskimi sredstvi, možnostmi šolanja in izobraževanja, medicinsko in zdravniško oskrbo, prometne povezave itd.

Prepričana sem, da so naštetih dejavniki važni, če hočemo zadovoljivo živeti; zato si bo tudi v bodoče treba prizadevati za njih uresničitev — tudi v občini Pliberk. Vendar ni mogoče prezreti nekritičnosti sestava teh dejavnosti: študija pričakuje pomoč predvsem „od zgoraj“, kakor da bi politiki z zadovoljivo infrastrukturo lahko poskrbeli za srečno življenje prebivalstva obmejnih krajev. Materialna plat je za obstoj brez dvoma važna, vendar ima človek še celo vrsto potreb, ki so idealne narave. Te so na primer: solidarnost, možnost kreativnega sodelovanja, preskrba z delom, ki človeka tudi zadovoljuje ipd. Za te potrebe pa smo v večji meri odgovorni sami. Kakor dolgo bomo iskali pomoč samo „od zgoraj“, bomo ostali v odvisnosti od interesov tistih, ki odločajo o politiki. K temu pa je alternativa samo ta: (so)odločajmo sami — v iniciativah, ki vplivajo na politiko na višji ravni.

(Konec)

Prav je, da vemo

Pomen zelenjave v prehrani

Zdravje človeka, njegova odpornost proti boleznim in okužbam, njegova telesna in umska sposobnost za delo so v znatni meri odvisni od pravilne in izdatne prehrane. Za prehranjevanje so potrebna živalska in rastlinska hranila. Vsebovati morajo snovi, ki so sorodne sestavinam človekovega telesa, to so predvsem beljakovine, maščobe, ogljikovi hidrati, rudninske soli, voda, fermenti in vitamini. Dorasel človek s težo okrog 70 kg potrebuje na dan 50 do 60 g tošč, 50 do 70 g beljakovin, 400 do 500 g ogljikovih hidratov, 2 do 3 l vode ter še rudnine in dopolnila.

Beljakovine so na prvem mestu, saj jih človek ne more niti kopičiti na zalogo, niti nadomeščati z drugimi hranili. Na kilogram telesne teže porabimo približno gram beljakovin. Telo si jih prisvoji iz živalskih in rastlinskih živil. Sestavljajo jih dušik, vodik, kisik in ogljik, v nekaterih sta prisotna še fosfor in žveplo.

Hranilnost posameznih beljakovin je odvisna od stopnje njihove prebavnosti. **Albumini** so topljivi v vodi, zato so lahko prebavni in telo jih hitro prisvoji; najdemo jih v mleku, jajcih in krvi. **Globulini** že niso več topljivi v vodi, zato so manj prebavni, zlasti če so rastlinskega izvora (legumin). V tkivu in krvi je fibrin, kazein pa v mleku. V rastlinah so predvsem surovi, manj prebavni proteini.

Še pomembnejše so aminske kisline, ki jih človek izkorišča za izgradnjo lastnih beljakovin. Vsebujejo dušik, le-ta pa je nujen za gradnjo in obnovo možganov, krvi, las in nohtov. Tako je namreč aminska kislina **lizin** iz karfilje, brstičnika, ohrovt, zlasti korostrege, visoko prisvojljiv, mnogo bolj kot sorodni **methionin**. Polnovredne beljakovine so predvsem v mleku, siru, krvi in v mesu, pa tudi v krompirju, orehih in lešnikih. Manj vredne so v žitu in stročnicah, vendar zadoščajo za vsakdanjo prehrano, če jim dodamo nekaj živalskih beljakovin. Sodobna dietika zahteva, da mora zdrav in dorasel človek zaužiti 15 % mlečnih, 35 % mesnih, sem štujemo tudi jajca, in 50 % rastlinskih živil.

Nemirne noge So krivi samo živci ali tudi bolezen

So ljudje, ki nikakor ne zdržijo pri miru. Brž ko sedijo ali ležajo, začutijo v nogah neprijetno ščemenje, ki lahko postane celo nevzdržno. Človek mora vstati in se sprehoditi, nadloga pa s tem ne mine. Včasih so krivi živci, včasih pa tudi slaba prekrvavitev. Kaj lahko storimo proti neprijetnemu ščemenju v nogah?

Kaj lahko storimo, če nas pogosto skelijo noge? Brž ko sedemo za mizo, na stol v kinu, celo tedaj, ko ležemo v posteljo, nas začnejo ščemeti in skeleti noge. Presedamo se in spreminjamo položaj, premikamo noge in napenjamo mišice, vendar nič ne pomaga. Nadloga je pogosto povezana z živci, včasih pa je vzrok teh bolečin slaba prekrvavitev.

Bolečine, ki jih označujemo z izrazom „nemirne noge“, začutimo pod koleno, širijo se lahko navzgor do zadnjice ali preko meč do gležnjev. Včasih so trgajoče in skeleče, včasih ščemeče, kot bi nam mišice otrpnile in bi se potem počasi spet prebujale. Bolečina je sprva sicer neprijetna, vendar še znosna. Čez čas pa lahko postane mnogo hujša. Prizadeti mora vstati in se razgibati. Bolečine s tem omili, vendar le za nekaj časa. Potem se ponovijo. Še hujše je, če nas mučijo nemirne noge takrat, ko ležemo k počitku. Ne moremo in ne moremo zaspati, obračamo se v postelji, olajšanja in spanca pa ni. Čez nekaj dni bolečine minejo, vendar se po tednu ali dveh ponovijo.

O vzroku bolečin v nogah si znanstveniki niso edini: nekateri trdijo, da so du-

ševnega izvora, drugi menijo, da so povezane z motnjami v presnovi, tretji pravijo, da je vzrok v pomanjkanju železa, v odtelosti mišic, da se pojavijo zaradi čezmernega uživanja uspaval in pomiril. Kako zdraviti in blažiti tovrstne bolečine? Enega samega recepta še ni, zdravniki poskušajo odpraviti težave na različne načine. Zanimivo je, da imajo lahko zelo različna zdravljenja enako dober učinek.

RIŽEV NARASTEK Z JABOLKI

Za 6 oseb potrebujemo: 1 liter mleka, sol, vaniljin sladkor, 180 g riža, 400 g masla ali margarine, 450 g sladkorja, 500 g majhnih, kiselkastih jabolk, 1 limono (ali limonino aromo), 225 g marelčne marmelade, 8 beljakov, 150 g sladkorja v prahu.

Zavremo mleko, ga solimo in mu dodamo vaniljin sladkor. V mleko stremo riž in 400 g sladkorja. Premešamo in kuhamo v pokriti posodi na najmanjšem plamenu 35 minut. Počakamo, da se riž ohladi. Jabolka olupimo, izrežemo jim peščiča. V kozico nalijemo četrt litra vode, dodamo preostali sladkor in limonin sok ali limonino aromo. V tej tekočini kuhamo jabolka približno 10 minut, vmes jih enkrat obrnemo. Kuhana jabolka odcedimo in počakamo, da se ohladijo. Vsako jabolko polnimo z žličko marelčne marmelade. V namaščeno nepregorno posodo damo kuhani riž, na vrh namažemo žlico marmelade. Na riž posadimo jabolka. Pripravimo peno, s katero prekrivamo narastek: 150 g marelčne marmelade pretačimo skozi cedilo. Iz šestih beljakov stepemo trd sneg. Preostala dva beljaka pa mešamo z marmelado in s sladkorjem v prahu, da dobimo gost zmes. V to zmes zamešamo sneg iz beljakov. S peno prekrivamo jabolka in riž v nepregorni posodi. V pečici pečemo narastek pri 225 stopinjah 20 minut, da se pena zlato rjavo zapeče.

JABOLČNA ZLOŽENKA

Za 4 osebe potrebujemo: 500 g kiselkastih jabolk, 6 jajc, 2 lončka kisle smetane, 2 žlici sladkorja, pol žličke soli, malo limonine arome, 200 g moke, 8 žlic olja, sladkor in cimet za potresanje, sladkor v prahu za potresanje.

Jabolka olupimo in narežemo na kocke, peščiča odstranimo. Iz beljakov stepemo trd sneg. Rumenjake zmešamo s kislom smetano, sladkorjem, soljo in limonino aromo (ali nastrgano limonino lupino). Po žlicah dodajamo nato moko, vmešamo jo, nato pa dodamo tudi sneg iz beljakov. Iz testa, ki ga dobimo, spečemo v ponvi osem palačink: v ponvi segrejemo žlico olja, na olje zlijemo zajemalko testa, potresemo z narezanimi jabolki in spečemo z obeh strani. Pečene palačinke potresemo z mešanico sladkorja in cimeta, zlagamo jih drugo na drugo. Nazadnje potresemo grmado s sladkorjem v prahu, narežemo jo na kose kakor torto.

OCVRTE SLIVE

Za 6 oseb potrebujemo: 250 g suhih sliv brez koščice, 100 g olupljenih mandljev, 140 g moke, 40 g sladkorja v prahu, sol, 3 jajca, 1 žličko olja, 100 ccm vode (ali vina ali piva), maščobo za

cvrtje, kakav v prahu in sladkor v prahu za potresanje.

Slive namočimo v toplo vodo, namakamo jih dve uri, da se zmehčajo. V vsako slivo vlaknemo namesto koščice po en mandelj. Moko zmešamo s sladkorjem v prahu, s soljo, rumenjaki, oljem in vodo. Dodamo tudi trd sneg iz beljakov. V testo, ki ga dobimo, pomakamo slive, držimo jih z vilicami, da se z vseh strani obdajo s testom. Na vroči maščobi cvremo slive približno 3 minute. Ocvrte slive palagamo na papirnat prtič, ki popije odvečno maščobo. Potresemo jih s kakavom v prahu in s sladkorjem v prahu. Namesto sliv lahko vzamemo tudi koščke jabolk, hrušk, ali pa vložene slive, vložene češnje, in kako drugo sadje.

PALAČINKE S SKUTO

Za 5 oseb potrebujemo: za testo: 225 g moke, 1 rumenjak, 2 jajci, sol, pol litra mleka, 5 žlic olja; za nadev: 60 g masla ali margarine, 3 jajca, 75 g sladkorja, 1 vaniljin sladkor, 250 g skute, 50 g rozin, limonino aromo; za preliv: 100 ccm mleka, 1 jajce, sladkor v prahu za potresanje.

Iz moke, rumenjaka, jajc, soli in mleka zmešamo gladko testo za palačinke. Iz testa spečemo palačinke: v ponvi segrejemo olje, na olje zlijemo zajemalko testa. Palačinko spečemo najprej z ene, nato še z druge strani. Spečemo približno 5 palačink. Nato pripravimo nadev. Maslo ali margarino razmešamo z rumenjaki, sladkorjem in vaniljinim sladkorjem. Dodamo skuto, rozine in limonino aromo. Dobro premešamo. Iz beljakov stepemo trd sneg, ki ga zamešamo v nadev. Z nadevom namažemo palačinke in jih zvijemo. Vsako palačinko razpolovimo. Kol strešnike jih zložimo v namaščeno nepregorno posodo. Mleko razžvrkljamo z jajcem. Polovico ga zlijemo na palačinke v pekaču. Pekač damo v pečico, pri 225 stopinjah pečemo palačinke 20 minut. Potem jih prelujemo s preostlim mlekom in pečemo še 15 minut. Potresemo jih s sladkorjem v prahu in ponudimo dokler so še vroče.

POPEČENA GRMADA S SNEGOM

Za 6 oseb potrebujemo: 500 g mlečnega peciva (žemlje, rogljički) ali pa ostankov kakaga kolača, 3/8 litra mleka, 3 jajca, 100 g sesekljanih mandljev, 100 g rozin, 500 g kiselkastih jabolk, 50 g masla, 3 beljake, 40 g sladkorja v prahu.

Pecivo narežemo ali nadrobimo. Mleko razžvrkljamo z jajci, prelujemo ga čez pecivo. Pustimo stati 10 minut. V ponvi prepražimo sesekljane mandlje, da zarumenijo. Pražene mandlje in rozine zamešamo v navlaženo pecivo. Jabolka olupimo in narežemo na krlje, peščiča odstranimo. Jabolčne krlje narežemo na tanke rezine. Na namaščen pekač naložimo v plasteh navlaženo pecivo in jabolčne rezine. Vse skupaj naj ima obliko koničaste grmade. Grmado potresemo s koščki masla ali margarine. Pri 200 stopinjah jo pečemo v pečici 40 minut. Iz beljakov stepemo trd sneg, med stepanjem mu dodajamo sladkor v prahu. S sladkim snegom obložimo pečeno grmado in jo pečemo pri 250 stopinjah še 10 minut.

Grmado lahko pečemo tudi v nepregorni posodi, s snegom jo nato namažemo le na vrhu.

ŽEPKI Z MARCELADO

Za 6 oseb potrebujemo 1250 g krompirja, 300 g moke, 1 jajce, pol žličke soli, 1 zvrhano žlico pšeničnega zdroba in 1 zvrhano žlico jedilnega škroba, 3 žlice olja, moko za razvaljanje. Za nadev: 200 g slivove marmelade, 1 žličko ruma, pol žličke cimeta, 1 jajce, sol. Za preliv: 100 g masla ali margarine in 100 g droblin.

Krompir umijemo, skuhamo in olupimo. Pretlačimo ga in zamesimo z moko in jajcem, soljo, zdrobom, škrobom in tremi žlicami olja v gladko testo. Testo potresemo z moko, nato ga z valjarjem razvaljamo pol centimetra na debelo. Slivovo marmelado razmešamo z rumom in cimetom. V razmiku po 10 centimetrov palagamo na razvaljano testo v kupčke marmelade.

Kupčki naj si sledijo v ravni vrsti. Obložimo

samo polovico testa. Testo okrog marmelade premešamo z razžvrkljanim jajcem. Neobloženo testo preganemo čez obloženi del testa. Okrog marmeladnih kupčkov pritisnemo testo s prsti, da se sprime na delih, ki so premazani z jajcem. S polkrožnim modelčkom izrežemo iz testa žepke, v sredini žepka je marmeladni nadev. Žepke damo v veliko kozico z vrelo, soljeno vodo. Kuhamo jih v odkriti posodi 8 minut, da splavajo na površino. Odcedimo jih. V ponvi segrejemo maslo, na katerem prepražimo drobljine. V ponev stremo odcedjene žepke, premešamo, da se z

NASVETI

- Če ste si umazali obleko s pivom, očistite madež s slano vodo, nato pa ga izperite še s čisto.
- Rjaste madeže navlažite z limoninim sokom, pokrijte s čisto brisačo in polikajte s toplim likalnikom.
- Letne torbice iz plastične mase očistimo z mlačno milnico, nato izperemo s čisto vodo in obrišemo z mehko krpo. Rumenkasti madeži, ki se sčasoma pojavijo na pregibnih mestih, se ne dajo odstraniti.
- Plavalne blazine, žoge in kape morate po kopanju v morju dobro umiti s čisto vodo in obrisati, da jih sol ne bi poškodovala.
- Bele srajce in bluze iz najlona ne smete sušiti na soncu. Prevelika toplota namreč poškoduje vlakno tkanina pa hitreje porumeni.
- Motno steklo napravite lahko tudi sami. Zmešajte kozarec belega piva z žlico kuhinjske soli. S to zmesjo premažite steklo in pustite, da se posuši.
- Rjavo usedlino v steklenicah boste odstranili s salmijakom ali boraksom.
- Novi podplati ne drsijo, če jih namažemo s surovim krompirjem.
- Posodo za mleko prekuhamo kdaj pa kdaj s krompirjevimi surovimi olupki.
- Kozarcev iz tankega stekla ne pustimo stati na prepihu, ker radi počijo.
- Sveže pleskano pohištvo pustimo, da se dobro osuši in ga nato zdrgnemo s kisom, tako je plesk odpornejši.

vseh strani obdajo z maslom in drobljinami.

Če želimo, lahko polnimo žepke tudi s pikantnim nadevom: vzamemo mleto meso, ga prepražimo in začnimo, nato pa z njim polnimo žepke, žepke ocvremo na vroči maščobi, ponudimo jih s solato za glavno jed. Namesto mletega mesa lahko vzamemo tudi na kocke narezano gnjat in naslrgan sir.

MAKOVI SVALJKI

Za 6 oseb potrebujemo: 1250 g krompirja, 300 g moke, 1 jajce, pol žličke soli, žlico zdroba in žlico jedilnega škroba, 3 žlice olja; razen tega: 200 g mlelega maka, 100 g masla ali margarine, 3 žlice sladkorja.

Pripravimo enakostvako kot za žepke v prejšnjem receptu. Testo razvaljamo na pomokani površini v klobase, debele za prst. Klobase narežemo na 3 cm dolge svaljke, ki jih še pavaljamo med pomokanimi dlani. V osoljeni vreli vodi kuhamo svaljke 8 minut. Ko splavajo na površino, jih takoj poberemo, odcedimo, prelujemo z mrzlo vodo in spet odcedimo. V ponvi segrejemo maslo, na katerem pražimo mleto mak 3 minute. Dodamo sladkor in zalijemo z osminko vode. Na hitro prevremo. S prelivom zabelimo odcedjene svaljke, potresemo jih s sladkorjem v prahu in ponudimo. Svaljke lahko tudi samo prelujemo z razlopljenim maslom ali margarino, potresemo s sladkorjem in mletimi lešniki, premešamo in ponudimo.

Poskrbimo za varen dom

Nepredvidnost in nepremišljenost botrujeta večini nesreč v gospodinjstvih. Naštujemo le nekaj najpogostejših:

● Tla v stanovanju so največkrat položena kot steklo, da jih zaščitimo pred umazanijo, pa jih mnogi pokrijemo s tankimi preprogami, papirjem ali ustreznimi krpami. Če nismo dovolj pazljivi, nam zelo hitro spodrsne, pri čemer lahko zlomimo roko ali nogo. Zlasti se to čisto pripeti v hiši, kjer stanujejo starejši ljudje in otroci. Zato odsvetujemo pregrinjane tal s papirjem in lahkim preprogami; preproga mora biti taka, da se dobro prilega tlu. Razen tega preproge na gladkih tleh ne bodo drsele, če na vogalih na spodnji strani prilepimo ali prišijemo stare obročke patentnih kozarcev.

● Ni redkost, da si gospodinja zlomi roko ali nogo pri padcu s stola ali mize, ko umiva okna ali namešča zavese. Za taka in podobna dela si je treba priskrbeti ustrezno

lestev, ki jo bomo v naših trgovinah lahko izbrali.

● Ko imamo opravka z lesom, bodisi da brišemo prah s pohištva ali tal, cepimo drva in podobno, si kaj hitro zadremo trščice za noht, v kožo ali v meso. Trščice potegnemo iz kože, mesa ali izza nohta s pinceto in v isti smeri kot se je zadržal. Vendar pazimo, da je ne odločimo. Če nam delo ne gre izpod rok, prosimo za pomoč zdravnika, ki bo po potrebi tudi dal injekcijo proti tetanusu. Posebno nevarni so ubodi z rjavimi žebli ali žico oz. kovino sploh.

● Če se urežemo, zavežemo rano takoj s čistim preliskanim robcem ali sterilno obvezo. Če gre za večje vbode ali ureze, krvavečo rano zavežemo s sterilno obvezo, potem pa čimprej poiščemo zdravniško pomoč.

● Poglejmo vsakih nekaj mesecev svojo zdravila, ki jih uporabljamo za prvo pomoč in se prepričajmo, če jih pravilno uporabljamo.

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 16. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Lovca brez bodočnosti — 11.15 Očetje klamote — 11.30 Avstrija — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Risanka — 17.30 George — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stari — 21.20 Sanjska ladja — 22.20 Reklama in šport — 22.30 Nočni studio — 23.35 Poročila.

SOBOTA, 17. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Francoščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Slike iz Avstrije — 10.55 Mi — 11.25 Dopoldanski koncert — 11.55 Nočni studio — 13.00 Uredništvo — 14.25 Igra o ljubelem Avguštinu — 16.00 Iz parlamenta — 17.00 Jolly box — 17.30 Zgodbe o delfinu — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto — 18.30 Helmi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Šport — 22.25 Barilnikov v Hollywoodu — 23.15 Poročila.

NEDELJA, 18. 12.: 11.00 ORF stereo koncert — 12.00 Gröden: SP smuk za moške — 15.00 Komedija — 16.20 Color classics — 16.30 Ena, dva ali tri — 17.15 Majster Eder in njegov Pumuckl — 17.40 Helmi — 17.45 Klub seniorjev — 18.30 Operni vodič — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Adventni pogovori — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Rigoletto — 22.10 Glas islama — 22.25 Šport — 22.45 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Šolska TV — 10.30 Razkritje o polnoči — 12.00 Iz parlamenta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Stari hlapci — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 „Advent gorskih kmetov“ — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 „V kavarni“ — 21.10 Čaravnik, kriminalka — 21.55 Šport — 22.25 Poročila.

TOREK, 20. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV — 10.30 Komedija — 11.45 Živalski raj — 12.15 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Oj Ti ljubi oče — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Teleobjektiv — 21.00 Čebulasti stolp — 22.35 Poročila.

SREDA, 21. 12.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 To ni nabena starost — 11.50 Haus im Ennstal: SP smuk za ženske — 13.15 Uredništvo — 17.00 Zirača Irma — 17.30 Čebulica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Robinovo gnezdo — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Če te zopet srečam — 21.40 Dva krat sedem — 22.45 Poročila.

ČETRTEK, 22. 12.: 9.00 Poročila — Za predšolske otroke — 9.25 Haus im Ennstal: veslesalom za ženske — 10.40 Če te zopet srečam — 12.05 Oktava strahu — 12.10 Očetje klamote — 12.25 Haus im Ennstal: SP v vesleslalomu za ženske — 13.15 Ured-

ništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Kiwi — pustolovščina v Novi Zelandiji — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Družinski svet — 21.15 Dediščina Jalte — 22.00 Šport — 22.50 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 16. 12.: 17.30 Naša šola — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.15

Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Eksperiment Aljaska — 21.20 Politika v petek — Deset pred deseto — 22.20 Božični dopust — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 17. 12.: 15.00 Politika v petek — 16.00 Ob Lutrovem jubileju — 16.45 Sto mojstrov — 17.00 Ljuba družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Primer za ljudskega odveta — 19.50 Vihar (Shakespeare-ova komedija) — 22.20 Jastrebi že čakajo — 23.45 Sto mojstrov — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 18. 12.: 15.00 Turnir nogometašev seniorjev v hali — 16.30 Adventno petje — 17.00 Potovanje okoli sveta — 17.45 Poznate melodije? — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Kriminalka — 21.45 Dinastija — Denverski klan — 22.30 Zvočni stroji — 23.30 Sto mojstrov — 23.40 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 12.: 18.00 Perspektive — 18.30 „Kdaj bo svetlo v temi“ — 19.15 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Tajna naloga Pariz — 21.05 „V kavarni“ — 21.10 Šiling — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Poročilo za eno leto — 23.50 Poročila.

TOREK, 20. 12.: 17.30 Šport — 18.00 Orientacija — 18.30 Koroški predbožični večer — 19.15 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Belomodre zgodbe — 21.00 „Novi podnajemnik“ — 21.05 Dallas — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 in poročila.

SREDA, 21. 12.: 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Haus im Ennstal: SP v smuku za

ženske — 19.15 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Cafe Central iz Gradca — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Hišnik — 0.40 Poročila.

ČETRTEK, 22. 12.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Dva krat sedem — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dalli, dalli — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Jour fixe z Wolfgangom Krausom — 23.20 Življenje in vzgled slikarke — 0.10 Poročila.

ORF — KOROŠKI RADIO
SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 16. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Takole pojemo: Srečanje mladinskih zborov v št. Primožu 6. 11. 83 — 1. del.

SOBOTA, 17. 12.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 18. 12.: 7.05 Duhovna misel — Naj pesmica naša darila vam bo.

PONEDELJEK, 19. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Slovenski glasbeni umetniki: N. Leban: „Ans. Pro musica rara.“

TOREK, 20. 12.: 9.30 Domača zabavna glasba — 14.10 Koroški obzornik — Pesmi za mladino — Otroci, poslušajte!

SREDA, 21. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Adventne pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 22. 12.: 14.10 Koroški obzornik — Mladinska oddaja (Adventno srečanje katoliške mladine v Pliberku — 11. 12.)

LJUBLJANA

PETEK, 16. 12.: 8.50 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Pihalni orkestri — 17.50 Modro poletje — 18.25 Obzornik ljubljanskega območja — 18.40 Družbena samozavešča — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme 20.00 Slovenski muzeji in galerije — 20.35 Ne prezrite — 20.50 TV Kviz — 22.05 Dnevnik — 22.20 Nosferatu — Fantom noči.

SOBOTA, 17. 12.: 8.00 Poročila — 8.05 Zbis — 8.25 Ciciban, dober dan — 8.40 Mi smo smešna družina — 9.10 Risanka — 9.25 Piancavallo: SP v smučanju-salom, ženske — 11.15 Pesem giba — 11.40 Risanka — 11.55 Piancavallo: SP v smučanju-salom, ženske — 13.00 Nogomet: Jugoslavija - Nizozemska — 14.55 Poročila — 15.00 Čas, ki živi — 15.30 Slovenski muzeji in galerije — 16.05 Zemljepisne posebnosti — 17.00 Košarka: Šibenka - Partizan — 18.25 Planet opic — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme 20.00 Madigan — 21.40 Zrcalo tedna — 22.00 TV teka: etlo 1959 — 23.00 Poročila.

NEDELJA, 18. 12.: 9.25 Poročila — 9.30 Živ žav — 10.15 Modro poletje — 10.50 Fantje s Hill Streeta — 11.40 675, oddaja za slik z gledalci — 12.00 Kmetijska oddaja — 13.00 Poročila — 15.30 Puščavka slepila — 17.05 Poročila — 17.10 Naš kraj: Čeče — 17.25 Športna poročila — 17.40 Alpe — Jadran — 18.10 Sestanek v slonu — 19.05 Risanka — 19.23 TV in radio nocoj — 19.25

OPOZARJAMO VSE LJUBITELJE SLOVENSKE KNJIGE,
DA SI LAHKO

brezplačno izposojajo knjige in revije

V SLOVENSKI ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI

S PODROČJA ASTRONOMIJE

Čadež A.: **FIZIKA ZVEZD.** — 60 str. — (Postdiplomski seminar iz fizike; 5a)

Kham B.: **OSNOVE VIZUALNEGA OPAZOVANJA SPREMENLJIVK.** — 20 str. — (Astronomsko društvo Javornik; 4)

Prosen M.: **RAZISKOVALNE VAJE IZ ASTRONOMIJE.** — 20 str., il.

Prosen M.: **UTRINKI IZ ASTRONOMIJE.** — 79 str., barvne ilustr.

Prosen M.: **ORIENTIRANJE V NARAVI.** — 32 str., ilustr

Milanković M.: **KRATKA ZGODOVINA ASTRONOMIJE.** — 180 str., ilustr. (Knjižnica Sigma; 35)

Kunaver P.: **NAVODILO ZA UPORABO VRTLJIVE ZVEZDNE KARTE Z OPISOM ZVEZD.** — 57 str.

Weinberg S.: **PRVE TRI MINUTE:** sodobni pogled na nastanek vesolja. — 184 str., ilustr. (Knjižnica Sigma; 32)

Vodopivec F.: **RAZDALJEMERI IN TRILATERACIJA:** učbenik 164 str., ilustr.

Pregl T.: **LETNI ČASI.** — 50 str., ilustr. (Zbirka Pelikan)

SŠK ima svoje prostore v Tarviser Straži 16, tel. 51 15 34
Knjižnica dobiva od leta 1974-75 ves obvezni izvod SR Slovenije. Poleg tega zbira tudi tako imenovano avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam in poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi VAS nekatere zanimala.

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA

Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Oblaki so rdeči — 20.50 Športni pregled — 21.20 Živeti za naravo — 22.05 Poročila.

PONEDELJEK, 19. 12.: 17.20 Poročila — 17.25 Mi smo smešna družina — 17.55 Magični Mirko — 18.25 Podravski obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Živa zemlja — 21.10 Mednarodna obzorja — 22.05 Poročila.

TOREK, 20. 12.: 9.50 Propagandna oddaja — 9.55 Madonna di Campiglio: S pokal v smučanju — slalom za moške — 12.55 Madonna di Campiglio: S pokal v smučanju — slalom za moške — 15.35 Šolska TV — 16.30 Poročila — 16.35 ZBIS - J. Tomažič: Steklarska pravljica — 16.55 Folkart — Porotno 83 — 17.25 Slalom za moške — 18.25 Gorenjski obzornik — 18.40 Mali svet — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Prevzetnost in pristranost — 20.55 Dokumentarec meseca: Ljubzen — 21.35 Pesem giba — 21.55 Dnevnik.

SREDA, 21. 12.: 12.20 Propagandna oddaja — 12.25 Madonna di Campiglio: S pokal v smučanju — Superveslalom za

moške — 16.00 Split: Nogomet: Jugoslavija — Bolgarija — 17.50 Poročila — 17.55 Glasba za kitaro — 18.25 Zasavski obzornik — 18.40 Mostovi — 19.20 Cik cak — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Prireditel pred dnevom JLA — 21.00 Začarani krog — 22.30 Dnevnik.

ČETRTEK, 22. 12.: 17.00 Šolska TV — 17.55 Poročila — 18.00 Človek in zemlja — 18.25 Dolenjski obzornik — 18.40 Mladi za mlade — 19.20 Cik cak — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.05 Tarče Mikea Androsa — 21.50 Dnevnik.

Slovenski
VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.

Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Straße 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, telex 42 20 86 sindok a.

Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.

Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

„Rakete cruise missile bi letele 100m
nad Jugoslavijo“
Mirovno gibanje in Jugoslavija

V zadnjih letih se je precej razvilo mirovno gibanje. V Jugoslaviji nismo videli takih manifestacij. Kako je z mirovnim gibanjem pri vas?

Vilfan: Res je, da v Jugoslaviji ni mnogo takih mirovnih manifestacij, kakršnim smo zadnja leta priče v Zahodni Evropi — manifestacije na prostem, demonstracije, sit-in-ov, rock koncertov na temo miru itd. Vendar imamo tudi take. Junija smo v Kopru priredili manifestacijo na prostem na temo „Mir brez meja“, na kateri so sodelovali državljani Italije in Jugoslavije, in na televiziji so novinarji z obeh strani meje, slovenske in italijanske narodnosti istočasno posebej razpravljali o problemih miru. Ne želimo ustvariti videza, da se izmikam odgovoru na vaše vprašanje, in zato takoj poudarim, da si bi jaz sama, kakor tudi mnogi drugi v Jugoslaviji, želela več takih manifestacij, kakor je bila koprška, in upam, da nam jih bo bližajoči se teden razorožitve v oktobru tudi prinesel. Vsaj trudimo se v tej smeri, zavedajoč se, da je javno mnenje vse bolj pomemben dejavnik boja za mir, in da le pritisk množice lahko odpravi mrtvilo na področju praktičnih korakov v smeri razorožitve in zagotovitve enakosti varnosti za vse.

S tem, da nimamo mnogo takih manifestacij, pa še ni rečeno, da v

Jugoslaviji ni mirovnih akcij in mirovnega razpoloženja. Naj najprej omenim vztrajno in intenzivno razorožitveno dejavnost jugoslovanske vlade ob pomoči naših strokovnjakov v Združenih narodih, na madridski konferenci (skupaj z Avstrijo), v gibanju neuvrščeni. Mislim, da so

Marija Vilfan

po izobrazbi profesorica romanskih jezikov, po poklicu novinarka. Sodelovala v narodno osvobodilni vojni, bila urednica Slovenskega Poročila, glasila Osvobodilne fronte Slovenije. Po vojni bila med drugim sekretarka komisije za mednarodne odnose Socialistične zveze, predsednica Jugoslovanske komisije za sodelovanje z Unescem. Sedaj živi v Ljubljani, je predsednica Društva za Združene narode in se bavi predvsem z delom za razorožitev.

Z Marijo Vilfan se je poletil v Ljubljani pogovarjal dr. Kristijan Schellander. Razgovor bodo objavili tudi v glasilu delovne skupnosti neodvisnih mladih inicijativ „Friedensinfo“.

jugoslovanske delegacije mnogo prispevale k izdelavi načel in akcijskega programa v sklepnem dokumentu desetega posebnega zasedanja generalne skupščine Združenih narodov o razorožitvi leta 1978, ki bo še dolga leta naša idejna in praktična vodil v boju za mir in razorožitev.

Mirovno se udeležujejo družbene organizacije, kakor so Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza sindikatov, Zveza komunistov, Rdeči križ, Zveza socialistične mladine, profesionalne organizacije, kakor so zdravniška, pravniška, učiteljska. Konferenca za družbeno aktivnost žensk je pred drugim posebnim zasedanjem generalne skupščine Združenih narodov o razorožitvi zbrala več tisoč podpisov in jih predala generalnemu sekretarju Združenih narodov. Občine vodijo svoje mirovne akcije.

Za mir in razorožitev se močno angažirajo sredstva javnega obveščanja.

In končno je tudi Jugoslovanska liga za mir, neodvisnost in enakopravnost narodov, ki je bila ustanovljena na mednarodni konferenci za mir v Zagrebu leta 1951, tedaj, ko je Jugoslavija z enim izmed blokov vodila bitko za svoj obstoj. Liga se je zato ob svoji ustanovitvi deklarirala za politiko neuvrščeni, videč v blokih in v politiki sile ter vmešavanja izvor napetosti in nevarnosti za mir v svetu. Na zagrebški konferenci so sodelovali mnogi tedaj znani borci za mir ali pa ji poslali solidarnostne pozdrave. To so bili med drugim Upton Sinclair, ga. Eleonora Roose-

velt, pastor Niemöller, Claude Bourdet in drugi pronicljivi ljudje, ki so tako kot mi že tedaj videli v blokovski politiki vir zla in v politiki neuvrščeni kal varnosti in miru. Liga sodeluje z mnogimi mirovnimi gibanji in organizacijami. Posebno intenzivno želi sodelovati z organizacijami sosednjih držav.

Kakšna je v Jugoslaviji vzgoja za mir in razorožitev?

Vilfan: Vzgoja za mir je postavljena v širši, mednarodni okvir. Osnovna vrednota, h kateri je usmerjena, je mednarodni mir. Jugoslavija opira svoje mednarodne odnose na načela spoštovanja nacionalne suverenosti in enakopravnosti in nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav. Spoštovanje suverenosti pa ne pomeni zapiranja v lastne meje. Naša ustava govori o aktivnem sodelovanju enakopravnih narodov in držav ne glede na razlike v družbeni ureditvi kot neogibnem pogoju za mir in družbeni napredek v svetu. Smo za najširšo in kar najbolj svobodno menjavo materialnih in duhovnih dobrin in za svobodo medesebojnega obveščanja. Smo edina socialistična država, ki tako široko pojmuje mednarodno sodelovanje, pri čemer imajo pomembno vlogo tudi posamezniki. Med naše vrednote ne spadajo samo prizadevanja za enakopravnost človeka posameznika, temveč tudi prizadevanja za enakopravnost vseh držav in narodov, kajti posameznik je član skupnosti, v kateri se rodi in živi, in položaj le-te v mednarodni skupnosti je osnova njegovega osebnega položaja. Smo za vsestransko

politično in ekonomsko in kulturno enakopravnost držav in narodov, pri čemer smatramo, da je ekonomski razvoj tisti, ki pogojuje položaj vsake države in naroda v mednarodni skupnosti.

V Jugoslaviji še nihče ni pozabil narodnoosvobodilnega boja med drugo svetovno vojno in pritiska, ki ga je nad nas izvajala Sovjetska zveza leta 1948. In ker so tudi otroci in mladina vsakodnevno preko sredstev množičnega obveščanja poučeni o primerih agresije in uporabe sile v svetu ter o pritiskih na neodvisne države, sta nam tudi naša varnost in obramba pred mogočo agresijo vedno v mislih.

V toku vzgojnoizobraževalnega procesa mladim razlagamo, da so agresivne in legitimno defenzivne vojne. Govorimo jim o narodnoosvobodilnih gibanjih.

Dejstvo, da z ene strani vzgajamo v duhu popuščanja napetosti in pojasnjujemo, da bi vsak korak v smeri razorožitve krepil tudi našo obrambno sposobnost, istočasno pa mlade vadimo v orožju in jih pripravljamo na brambo domovine, seveda poraja posebne pedagoške probleme, in to ne samo v Jugoslaviji.

Tako je v naši šoli razorožitev neolčljivo povezana s problemi mednarodne ureditve, mednarodnih odnosov. Edina alternativa, pravimo, je boriti se za svet, ki bo sprejel načela neodvisnosti in enakosti, nemešanja v notranje zadeve drugih držav in nove gospodarske ureditve.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

PO IZREDNEM OBČNEM ZBORU SAK:

Novo vodstvo Slovenskega atletskega kluba

Na izrednem občnem zboru Slovenskega atletskega kluba je minulo nedeljo prišlo do popolne zamenjave vodstva kluba. Občni zbor je z veliko večino izvolil odbor, ki mu predseduje avstrijski knzul v Ljubljani, Ciril Štern, domačin iz Podjune. Člani bivšega odbora pa so podlegli pri glasovanju.

Izredni občni zbor SAK je bil potreben, ker je prišlo do krize v klubu, ki se je izražala v nesporazumih med igralci in odborom, ter v kritiki navijačev na odboru. Predvsem so se konflikti v zvezi s športnim neuspehom kluba po prvem polletju v koroški deželni ligi še povečali.

Novi predsednik Ciril Štern je

je tudi pomen društva za narodnostno skupnost, ker šport ki povezuje ljudi različnih jezikov, brani narodno skupnost tudi pred izolacijo.

V svojem poročilu je bivši predsednik Walter Gutovnik poročal o delovanju odbora v zadnjem letu in pol. Torej o obdobju, v katerem je

trenerja in stopnjevanje nivoja v klubu. Gutovnik je iz svojega stališča obrazložil celotni razvoj in med drugim zagovarjal trenerja/igralca Šišiča, povedal pa je tudi, da se je celotni odbor zelo trudil, da bi izpolnil svoje naloge, nekatere igralcem in izvenstojecim pa je očital, da so se vmešavali v naloge odbora.

Po tajniškem poročilu je sledilo še poročilo blagajnika, ki sta mu oba preglednika potrdila, da je opravljal delo v redu, razvidno pa je bilo, da ima klub precej dolga, tako da bi imeli vsi veliko veselja, če bi sponzorji čim prej mogli prispevati podporo.

Odbornik Kumer je v svojem poročilu o šolarskem moštvu lahko poročal tudi o veselem dejstvu, da so šolarji v 4. letu svojega igranja, v minulem jesenskem prvenstvu zaključili v svojem razredu s prvim mestom. Odbornik Smrečnik pa je dejal, da je mladinsko moštvo po začetnih težavah ob koncu jesenske sezone štirikrat zmagalo, kar je gotovo pripisati novemu trenerju Jošku Wrolichu.

Poročilom odbornikov je sledila živahna debata, tako o napakah in težavah posameznikov kot tudi o potrebnih korakih za bolj uspešno delovanje kluba.

Z veliko večino je bil izvoljen novi odbor SAK, v katerem sodelujeta prvič tudi dve ženski: Ciril Štern (predsednik), Matevž Wieser in Janko Tolmajer (podpredsednika), Roland Grilc (tajnik), Eda Velik (namestnica tajnika), Vinko Wieser (blagajnik), Marta Polanšek (namestnica blagajnika), v odbor sta bila izvoljena tudi še Mirko Oražar ter Albin Waldhauser, ki je hkrati sekijski vodja.

Novi odbor je prevzel precej zahtevno nalogo, predvsem kar se tiče prvega moštva. Tudi glede vodstva šolarskega in mladinskega moštva je bodočnost še nekoliko nejasna, ker npr. bivši odbornik Kumer ni več pripravljen voditi šolarskega moštva.

Novemu odboru pod vodstvom predsednika Cirila Šterna želimo pri delu za Slovenski atletski klub mnogo uspeha.

II. TURNI SMUK
za „karavanškega medveda“

v petek 6. jan. 1984 z Oselce, Seč-Zgornji Kot.
Prireditelj: Slovensko planinsko društvo Celovec

Smučarski tečaj Slovenske športne zveze na Južnem Tirolskem

SSZ vabi na enotedenski smučarski tečaj, ki bo v semestrskih počitnicah in sicer v času od nedelje 12. do sobote 18. februarja 1984

Tečaj bo v južnotirolskem smučarskem središču KRON-PLATZ/PLAN DE CORONES. Tečajniki bodo bivali v penzionu Rainegg (E. in I. Agstner) in v sosednjem penzionu (dvo- in tri-posteljne sobe s prho in WC) v kraju Oberolang ob vznožju nad 2000 m visoke planote s številnimi žičnicami, vlečnicami in sedežnicami.

V ceni 3.500 šil. je zajetih 6 polovičnih penzionov, 5-dnevna vozovnica za vlečnice in sedežnice, prevoz z modernim avtobusom Celovec-Beljak-Lienz-Sillian-Olang in nazaj, kakor tudi dnevni prevoz z istim avtobusom do smučišč. V ceno je vključen tudi pouk v smučanju oziroma smučarski izlet pod strokovnim vodstvom (v dopoldanskih urah). Udeležba šole smučanja je prostovoljna. Predvidena je tudi otroška skupina.

Cene: Otroci do 12 let imajo približno 25 % popusta.

Interesenti naj se prijavijo z naplačilom 700 šilingov na Posojilnici Celovec (konto štev.: 2911).

Podrobnejše informacije dobijo prijavljeni še posebej.

Izobraževanje odraslih

Koroški center za izobraževanje odraslih, ki sodeluje s številnimi izobraževalnimi ustanovami, ima težišče svojega delovanja predvsem v malih krožkih, je bilo povedano prejšnji teden, ko so njegovi predstavniki v Celovcu opisali delo minulega leta. Ta deželna ustanova je v sodelovanju z različnimi krajevnimi skupinami v minulem letu pripravila okoli 500 lastnih in okoli 400 skupnih prireditev, ki segajo od tečajev za retoriko, preko umetniškega delovanja in komunikacijske pomoči, do poklicno-dopolnilnih tečajev.

Med temami, ki jih bo center v prihodnjem letu obravnaval, najdemo tudi obravnavo novejših raziskavanj o izvoru koroških krajevnih imen, kjer se bodo seveda dotaknili tudi slovenskega izvora številnih imen. In tudi v zvezi s „Turki na Koroškem“ se bodo menda dotaknili tedanjega narodnostnega položaja. Prav gotovo pa spada med zanimiv večer tudi tisti, na katerem se hočejo previdno lotiti pojma „domovine“, ki ga mnogi danes razumejo tudi pod novimi, ne konzervativnimi, vidiki.

Poleg teh treh bodo obravnavali tudi: kako se lahko učimo učenja, kako funkcionira filmska propaganda, vprašali bodo ali rabimo zapore, govorili bodo o praksi politične izobrazbe, ter o raznih drugih individualnih in družbenih problemih.

Prav nič ljubezenska zgodba

Že od marca naprej se srečujejo klubašnje KSŠŠ na Dunaju bolj ali manj redno v ženskem krožku. Da se delo tega krožka, nikakor ne omejuje zgolj na interna razpravljanja in diskusije o ženski problematiki, to je dokazal zadnji petkov večer, ki brez dvoma šteje med najbolj uspešne v tem semestru.

Ženski krožek je predvajal film „Not a love-story“ (Prav nič ljubezenska zgodba) ameriške avtorice Bonny Sharre-Klein. Osnovna in prav nič romantična tematika tega filma je vpliv pornografije na današnjo družbo.

In ta vpliv je gotovo močnejši, kot se ga večina izmed nas zaveda. O tem priča recimo dejstvo, da je število strip-tease-lokalov in nočnih kabarejev v ZDA štirikrat večje od števila znanih McDonaldovih restavracij. Ali pa ogromne naklade znanega magazina „Playboy“, ki daleč prekašajo naklado obeh najbolj znanih angleških časopisov Times in Newsweek skupaj. Pa tudi nedavna raziskava nemškega časopisa „Spiegel“, ki je potrdila žalostno dejstvo, da si 40 % nemških otrok pridobi prve informacije o spolnosti prav iz takih in podobnih pornografskih revij in filmov. Ta vrsta informacije pa je za osebni razvoj otroka že lahko usodna. Zakaj? Ker mu vsiljuje lik ženske kot večno izkoriščene in vedno pohlevne služabnice. In lik moškega kot nekakšnega „supermana“ z vso potrebno hladnokrvnostjo in potenco.

Dan za dnem smo izpostavljeni manipulacijskim mehanizmom tega mogočnega industrijskega obrata. Nešteti plakati ob cestah, ki z napol golimi ženskimi telesi oznanjajo najnovejše proizvode. Številni „sex-shopi“ s kričnimi reklamami in vabljljivimi napisi. Vprašljivi naslovi raznih filmov, ki jih še prav posebno radi predvajajo po celovških kinodvoranah. Vse to vpliva na današnjega človeka in na današnjo družbo. Film, ki smo ga gledali v petek, nam je to situacijo zelo prepričljivo in realistično predložil. Žene, ki so prisiljene si služiti kruh pod tako ponižujočimi pogoji, pri-

hajajo ponavadi iz najnižjih družbenih slojev. Pogovor s prizadetimi je tudi potrdil, da so največkrat brez kakršnekoli izobrazbe in šolanja. Ker ostajajo brez pravne zaščite, so popolnoma podvržene mehanizmom podzemlja, principom mafije, ki izžema, dokler se le da.

Pretresljiva je tudi povezava pornografije z nasiljem. Lik žene kot žrtve vseh mogočih in nemogočih metod mučenja se očitno najbolj dobro prodaja. Dobički iz industrije filma in gramofonskih plošč skupaj niso kos neizmernim vsotam, ki jih prinaša seksistična industrija. Industrija, ki sloni na najbolj umazanih in brutalnih principih poniževanja človeka, njegove osebne svobode in dostojanstva.

Na koncu filma je dejala ena izmed sodelavk takole: „Ob pripravah za ta film sem spoznala edino pozitivno stran pornografije: dokaz za to, da se čustev v srcu ne da zadušiti.“

sonja

GLOBASNICA

PLES PRI ŠOŠTARJU

na Stefanovo 26. decembra 1983 ob 20. uri. Za ples igra Planinski sekstet. Vstopnina prosta

Pravni nasveti

Vedno spel potrebujejo posamezniki in društva pravne nasvete, zato se je Zveza slovenskih organizacij odločila, da napolni to vrzel z uvedbo rednih pravnih nasvetov, ki jih bo dal ob spodaj navedenih terminih DR. FRANCI SERAJNIK:

v CELOVCU (v prostorih ZSO, Gasometergasse 10)
v petek 13. 1. 1984
med 10. in 13. uro.

v PLIBERKU (v prostorih Posojilnice Pliberk)
v soboto 17. 12. 1983
in v soboto 21. 1. 1984
med 10. in 12.30 uro.

v SENTJAKOBU v Rožu (v prostorih Posojilnice)
v petek 30. 12. 1983
in v petek 27. 1. 1984
med 17. in 20. uro.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 15. decembra 1983

Za 100 din dobite	11.50 šil.
Za 100 din plačate	14.50 šil.
Za 100 lir dobite	1.13 šil.
Za 100 lir plačate	1.22 šil.
Za 100 mark dobite	696.00 šil.
Za 100 mark plačate	712.30 šil.

Brdo pri Šmohorju

Brščani (Ziljani iz Brda) na skrajnem zahodu dvojezične Zilje so zelo ponosni na svojo cerkev, ki je previhrala lepe in pa tudi slabe čase. Višek svoje lepote pa je vsekakor dosegla letos, ko je znani restavrador in znameniti alpinist-himalajec Mayerl napravil novo streho iz kamnitih plošč in obenem tudi obnovil fasado stolpa. Na letošnjem brškem žegnanju pa so slovesno blagoslovili križ, ki ga je nato Mayerl ob zvočnih pihalne godbe spretno namestil na vrhu stolpa.

To izvrstno in hkrati zelo nevarno delo je stalo 378.480 šilingov, prejšnja dela v zvezi s sanacijo cerkve pa so znašala nad 700.000 šilingov. Štirinajst dni po blagoslovitvi pa je bila zahvalna maša za tiste, ki so z darovi in subvencijami pomagali sanirati brško cerkev. Maša, ki je bila močja Zilje.

dvojezična, je imel ob asistenci domačega in bistriškega župnika dekan Janez Walcher. Ob tej priložnosti je bila tudi blagoslovitev prenovljene cerkve.

Da pa bo cerkev še bolj atraktivna pa bo treba še urediti uro in orgle, kar bo tudi stalo nadaljnjih 100.000 šilingov. Ohranitev takšnih starih zgradb po naših vaseh kot so cerkve, naj bo vsakemu prebivalcu nekakšna kulturna potreba.

Samo v sedanji generaciji je to že tretje popravilo cerkve na Brdu. Prvo je bilo pred 12 leti, drugo leta 1976, ko je potres močno zruhljal stavbo, tretje pa letos. Čez pet let pa bodo na Brdu obhajali 700-letnico brške župnije, kar bo tehten povod za veliko slovesnost tega lepega obnove brške cerkve. Maša, ki je bila močja Zilje.